ANUL I. Nr. 5 IULIE 1934

VIAȚA ILUSTRATĂ

VALEA OLTULUI

Anul I Sibiu, Iulie 1934 Nr. 5

VIAȚA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN

APOSTOLATUL INTELECTUALILOR

DELA ALFA

Incontestabil că există astăzi o puternică mişcare pentru revenirea la vechile moravuri religioase, morale şi naţionale ale neamului nostru. Fiindcă oricine şi-a dat seama de vraiştea ce au produs-o experienţele nouă ale laicismului în materie de educaţie şi ale democraţiei în materie de viaţă politică şi socială, a ajuns inevitabil la concluzia, că fără revenirea la vechile pravili de viaţă religioasă şi la vechiul criteriu al valorii personalităţii nu se poate reface viaţa obştească a neamului şi nu se poate consolida ţara rotunjită cu atâtea jertfe în marginile ei de astăzi.

Problema e mare şi deslegarea ei practică neasemănat de grea. Ea reclamă efortul tuturor aşezămintelor culturale proeminente ale neamului — în primul rând al Bisericii — şi devotamentul luminat al fiecărui cărturar român.

Intelectualii noştri au înţeles acest adevăr şi au purces la treabă. Într'un entuziasm aproape incomparabil, s'au incadrat în Asociaţia „Frăţia Ortodoxă Română", pentruca prin sprijinul direct ce-l vor da Bisericii, să-şi ia şi ei partea de vrednicie şi de laudă din măreaţa operă de rezidire sufletească a neamului.

Ei au pornit la apostolat pentru mântuirea sufletelor şi pentru izbăvirea neamului, prin propoveduirea evangheliei lui Hristos şi a tradiţiilor neamului nostru, prin predica iubirii de Hristos şi a iubirii de neam, prin fluturarea steagului fricii de Dumnezeu şi al ruşinii de oameni, în viaţa particulară şi obştească deopotrivă.

Ei impânzesc tot mai mult oraşele şi satele noastre, cu conferinţe şi coruri, ducând acolo gânduri înţelepte şi simţiri curate.

Toate aceste fapte sunt bune şi frumoase. Ci, ni se pare totuşi, că în atât de lăudabila lor râvnă intelectualii noştri fac pasul al doilea înainte de a-l fi făcut pe cel dintâi.

Nouă ni se pare că ei ar trebui să înceapă prin *a merge cu toţii la biserică.* Pur şi simplu. Prin a participa la viaţa practică bisericească. Prin a fi deci credincioşi practicanţi ai sfintei noastre Biserici. Evident, nu vrem să spunem că intelectualii noştri nu merg la biserică, nu preţuiesc sfintele slujbe şi sfintele taine. Ci că acest lucru nu-l fac toţi. Nu-l fac destui şi destul, pentru propria lor înălţare şi mântuire sufletească şi pentru pilda ce trebue să o dea ei obştii credincioşilor de toate categoriile.

Fiindcă, în definitiv, tot biserica este locul cel mai potrivit pentru rugăciune şi învăţătură creştinească, pentru înălţarea, mângăierea şi întărirea sufletului creştinesc. Ea îmbie atmosfera cea mai curată şi cea mai înălţătoare pentru primirea harului dumnezeesc şi a luminii neapuse ce se desprinde din cuvântul Scripturilor sfinte şi din viaţa — citită sau cântată — a aleşilor lui Dumnezeu. Apoi, în biserică mai mult decât în orice alt loc se'ncheagă frontul solidarităţii religioase şi naţionale. Fiindcă — pentru a grăi cu Sf. Pavel — în faţa altarului nu e iudeu, sau elin, sau varvar, rob sau slobod, ci frăţie întru Hristos Isus, Domnul nostru.

De aceea şi locul „Frăţiei", în primul rând aici este: în biserică. Membrii ei vor propovedui prin simpla lor prezenţă în sfântul lăcaş. Fiindcă norodul vede pilda, o tâlcueşte discret şi o urmează. El îşi va zice : Tot nu-i numai pentru „prostime" credinţa şi nu numai ei i se adresează poveţele Bisericii. Şi se va converti tot mai adânc, prin contagiune, prin irezistibila putere a pildei.

Eu nu vorbesc din cărţi, ci din experienţă.

In primăvară am fost la Orăştie, de-am ţinut o conferinţă. Fireşte am participat şi la Sfânta Liturghie. Biserica mare nu putea cuprinde totuşi marea mulţime de intelectuali şi ţărani ce venise la sfânta slujbă şi la predică. La strană cânta — între alţi cărturari — dl Dr. Solomon, medic şi dl Dr. E. Munteanu, prim pretor. Am avut imaginea înălţătoare a solidarităţii religioase între fiii neamului nostru, aşa cum *a mai fost* şi-aşa cum *trebue să mai fie.*

Pe de altă parte aud că membrii comitetului „Frăţiei" din Hunedoara, în frunte cu dl Dr. Gh. Dubleş, advocat, au participat în corpore la deniile din postul sfintelor Paşti, şi unii din ei au predicat, fireşte cu binecuvântarea înainte stătătorului bisericii. Impresia a fost mare asupra poporului.

Nu mai continuăm cu documentarea. Adevărul e clar. Propoveduirea intelectualilor noştri trebue să înceapă prin participarea la sfintele slujbe dela biserică şi prin practica vieţii bisericeşti peste tot.

Asta trebue să fie „alfa“ apostolatului lor. Căci la „omega“ nu ajungem nici odată.

NICOLAE COLAN

DIN ZILE DE MĂRIRE

MIŞCAREA MEMORANDISTĂ

In ziua de 25 Maiu s'au împlinit 40 de ani de când curtea cu juri din Cluj a pronunţat sentinţa prin care condamna pe fruntaşii vieţii politice a Românilor din Ardeal şi Ţara Ungurească pentru crima de a fi adus la cunoştinţa lumii străine tirănia guvernelor maghiare. Această sentinţă izvorâtă din ura nemărginită a întunecatului spirit şovinist unguresc a împodobit cu nimbul muceniciei una din cele mai frumoase pagini din istoria luptelor poporului român de dincoace de Carpaţi pentru libertăţile ei politice şi culturale.

Mişcarea memorandistă a început odată cu dualismul austro-ungar care trecea administraţia şi legislaţia Ungariei şi a Ardealului în mânile Ungurilor. Prin dualism Ungurii reuşiră să obţină la 1867 revocarea legilor votate în 1863—65 în dieta din Sibiu, în care, potrivit principiului de egală îndreptăţire proclamat la 1848, Românii fură recunoscuţi ca a patra naţiune cu drepturi politice religioase şi culturale egale cu ale celorlalte naţiuni istorice ardelene, iar Transilvania îşi păstra autonomia şi dieta ei, în care Românii urmau să formeze cea mai numeroasă şi puternică fracţiune.

Abrogarea în 1867 a hotărârilor dietei din Sibiu şi recunoaşterea prin dualism a unirii Transilvaniei cu Ungaria lua Românilor putinţa de a avea cuvânt hotărâtor în dieta unui Ardeal autonom şi trimiţându-i în parlamentul din Budapesta îi punea într'o neliniştitoare minoritate faţă de totalitatea Ungurilor, cari vor căuta să îngrădească posibilitatea Românilor de a se manifesta pe teren politic şi cultural în măsura în care numărul lor mare îi îndreptăţea. Şi în adevăr legea electorală votată pentru Transilvania prevedea, ca în timp ce Săcuii, vor alege un deputat la 4—5 mii de oameni, Românii vor putea alege unul abia la 50—60 mii de locuitori.

Situaţia grea în care au ajuns Românii prin dualismul austro-ungar o caracterizează cuvintele marelui mitropolit Şaguna, care reîntorcându-se dintr'o audienţă avută la împărat, întrebat de un fruntaş român, ce crede despre viitorul desvoltării noastre politice în noua formaţie a statului austro-ungar, a răspuns: „flere possem sed iuvare non“.

Care putea fi acum atitudinea Românilor faţă de politica guvernelor maghiare? Capii bisericilor române nu puteau adopta o politică de violenţă, fără a risca să distrugă ceeace s'a câştigat până atunci pe teren bisericesc. Românii din Ungaria şi Banat, cari cădeau în afară de graniţele Ardealului autonom, preconizau activismul prin participarea la alegeri şi la lucrările parlamentului din Budapesta, pentruca sprijinind curentul separatist al Ungurilor, să se ajungă la o Ungarie independentă, în cadrul căreia Românii prin numărul lor mare şi cu sprijinul celorlalte naţionalităţi îşi vor putea impune voinţa. Românii ardeleni susţineau politica pasivităţii, abţinându-se dela alegeri şi căutând sprijin la împăratul din Viena împotriva Ungurilor pentru reînfiinţarea Ardealului autonom.

Încercarea ce s'a făcut în conferenţa naţională ţinută în 1881 la Sibiu de a lua o atitudine comună n'a reuşit, Ardelenii rămânând pasivişti, iar Bănăţenii şi Ungurenii activişti. S'a ajuns totuşi la fixarea unui program naţional comun şi s'a hotărât să se redacteze un memoriu, cuprinzând doleanţele Românilor împotriva legilor ungureşti impuse prin dualism, memoriu care urma să fie înaintat împăratului cu lămurirea, că acţiunea Românilor se îndreaptă numai împotriva politicei guvernelor maghiare şi nicidecum împotriva monarhiei sau a coroanei.

Şi în privinţa datei, când să fie înaintat acest memorand s'au ivit deosebiri de păreri. Mocioni, V. Babeş, G. Bariţ ş. a., luând exemplu pe Unguri cari au stors împăratului toate binefacerile dualismului în momentul când Austria zăcea înfrântă în bătălia dela Königrätz, erau de părere să se înainteze memorandul într'un moment asemănător, când împăratul va fi constrâns să împlinească cererile Românilor. Fie că un asemenea moment ar veni sau nu, oricum prezentarea memorandului trebue timp îndelungat pregătită în aşa fel, încât delegaţia Românilor să fie primită de monarh. În caz contrar, spuneau ei, vom fi refuzaţi şi atunci ce ne rămâne de făcut? Revoluţia? Împotriva acestui raţionament plin de tact politic se ridicară atacurile violente ale tinerilor pasivişti I. Slavici, V. Lucaci, I. Coroianu, E. Brote ş. a., cari cer imediata redactare şi înaintare a memorandului şi pentru susţinerea acestei acţiuni Slavici, Brote, Albini, Cristea ş. a. întemeiază în anul 1884 ziarul Tribuna, în coloanele căruia atacă cu o violenţă până atunci necunoscută guvernele ungureşti, provocând în decurs de 7 ani peste 15 procese de presă, în cari tribuniştii fură condamnaţi la amenzi în bani sau luni, chiar ani, de închisoare.

Unii condamnaţi ca Slavici şi Brote trec în regatul liber; mai trec şi alţii ca Gh. Bogdan-Duică şi

I. Rusu Sirianu, cari împreună duc lupta în favoarea acțiunei memorandiste pe două căi: deoparte pornesc în presa din regat o campanie împotriva lui V. Babeș, de altă parte inițiază în rândurile studențimei bucureștene mișcarea care a culminat în lansarea cunoscutului memoriu în favorul Românilor de dincoace de Carpați și tot ei au un merit incontestabil la înființarea Ligii Culturale, care a fost cel mai puternic sprijin al nostru în luptele politice atât în epoca memorandistă cât și mai târziu.

In acest timp în Transilvania curentul memorandist ajunse la deplină izbândă. Conferența națională din 20—21 Ianuarie 1892 ținută la Sibiu decretează pasivitatea pentru toți Românii și pentru Bănățeni și în limba română și ungurească le răspândi în tot Ardealul. Forțând astfel lucrurile directorul Tribunei stârni o violentă campanie a presei ungurești care se năpusti asupra Românilor acuzându-i de trădare de patrie și de atentat la integritatea statului național maghiar. Justiția ungurească s'a sesizat de cele întâmplate și la 21 Septemvrie 1892 procurorul Jeszenszky făcu denunț penal împotriva lui Eugen Brote, proprietarul Institutului Tipografic din Sibiu și al ziarului Tribuna, ca autor material al tipăririi și răspândirii memorandului. In Maiu 1893 fură atrași în cercetare judecătorească și ceilalți 24 de membrii ai comitetului executiv al partidului național considerați autori morali cari au decis și ordonat tipărirea și

Principalii eroi ai Memorandului

Rândul de jos, dela stânga spre dreapta: Nicolae Cristea, I. Coroianu, Gh. Popp de Băsești, Dr. I. Rațiu, Dr. V. Lucaciu, Dumitru Comșa și S. Albini

Rândul de sus : D. Roman, P. Barbu, Dr. D. P. Barcianu, Gh. Domide, Dr. T. Mihali, Dr. A. Suciu, M. Veliciu și R. Patiția

Ungureni, iar comitetul executiv de 25 de membrii în ședința sa din Martie a stabilit definitiv textul memorandului întocmit de V. Lucaci și I. Coroianu, hotărând ca după prezentarea lui la împărat să fie tipărit și răspândit în țară și în străinătate.

In Mai 1892 o numeroasă delegație pleacă sub conducerea președintelui Dr. Ioan Rațiu la Viena să prezinte memorandul împăratului Francisc Iosif I, însă la cererea Ungurilor împăratul refuză să primească pe Români, și delegația lasă memorandul în cabinetul particular al împăratului de unde fu trimis apoi guvernului din Budapesta. Fără a mai aștepta rezultatul audienței dela Viena, E. Brote se grăbi să tipărească textul memorandului în Tribuna și scoțând cinci mii de broșuri răspândirea memoriului și astfel începu procesul memorandului.

Instrucția acuzaților a ținut 12 luni și în acest timp revolta și ura Românilor împotriva justiției maghiare clocotea, izbucnind în valuri de caldă simpatie pentru conducătorii prigoniți. Sprijinul moral cel mai puternic venea însă din regatul liber, unde Liga Culturală organiză în toate centrele ei manifestații pentru acuzați, răscolind întreaga opinie publică a regatului și deslănțui concomitent prin membrii săi dela Paris, Bruxelles și Londra o violentă campanie în presa franceză, belgiană și engleză în contra regimului asupritor al guvernelor ungurești, solidarizând opinia publică europeană cu acuzații dela Cluj și înfierând justiția maghiară.

In ce priveşte atitudinea acuzaţilor la procesul ce urma să se judece înaintea curţii cu juraţi din Cluj, Tribuniştii şi mai cu seamă Slavici, susţineau că acuzaţii „să declare printr'un manifest adresat poporului că nu consideră pe juraţii din Cluj ca judecători, ci ca violentatori, să adreseze împăratului un nou memoriu şi să se risipească prin ţările apusene“ de unde ca emigranţi să continue lupta împotriva guvernelor maghiare.

Din cei 25 membri ai comitetului executiv însă numai Eug. Brote şi Dr. Aurel C. Popovici au trecut graniţa, ceilalţi s'au prezentat înaintea juraţilor din Cluj, căutând să dovedească lipsa de legalitate a acţionării lor în justiţie şi monstruositatea acestei înscenări făcute de guvernul unguresc nu împotriva lor, ca oameni particulari, ci împotriva întregului popor român din Ardeal, Banat şi Ungaria, ai cărui mandatari legali sunt.

Desbaterea finală a procesului avu loc în zilele de 7—25 Maiu 1894, culminând în citirea de către Dr. I. Raţiu a acelei declaraţii memorabile prin care poporul român de dincoace de Carpaţi prefăcând pe judecătorii unguri în acuzaţi refuză orice sentinţă dată de justiţia maghiară deoarece existenţa unui popor nu se discută, ci se afirmă.

Juraţii însă, departe de a pătrunde înţelesul adânc al acestui proces, au pronunţat sentinţa condamnând pe conducătorii noştri de atunci la închisoare de stat, după gravitatea vinei constatate pentru fiecare în parte, în următoarea ordine: V. Lucaci la 5 ani, Dim. Comşa la 3 ani, I. Coroianu la 2 ani şi 8 luni, D. Barcianu, T. Mihali, R. Patiţia, Gh. Domide şi Sept. Albini la 2 ani şi 6 luni, Dr. I. Raţiu şi M. Veliciu la 2 ani, A. Suciu la 1 an şi 6 luni, G. Pop de Băseşti la 1 an, N. Cristea şi N. Roman la 8 luni, iar pe P. Barbu la 2 luni.

Protagoniştii mişcării memorandiste s'au coborât aproape toţi în mormânt. Din cei condamnaţi nu mai e nici unul printre cei vii, iar din apărătorii lor numai Francisc Hossu-Longin mai trăeşte. S'a rărit şi numărul acelora cari au participat, în afară de cadrele procesului, la această impunătoare manifestare a conştiinţii naţionale.

Celor dispăruţi şi puţinilor rămaşi în viaţă se cuvine să le închinăm o deplină şi meritată recunoştinţă.

IOAN MOGA

ÎNDEMN

Tu, Ţara mea, ridică-te odată
— Un soare mândru'n clarul dimineţii —
Revarsă orbitoare'n calea vieţii
Lumina ta senină şi curată.

Ai doar cu tine focul tinereţii
Şi'ndemnul sfânt din vremuri de-altădată...
Bătrânii-au dus-o'n luptă necurmată
Şi-amarnic braţul lor a'nvins duşmanii.

Ridică-ţi falnic fruntea'ncununată
De vechi izbânde şi virtuţi străbune,
O, scumpă ţară, veşnic încercată.

Strigarea ta de luptă-acum răsune
Şi'n orişicare colţ adânc străbată,
Dovadă stând: trecutul nu apune!

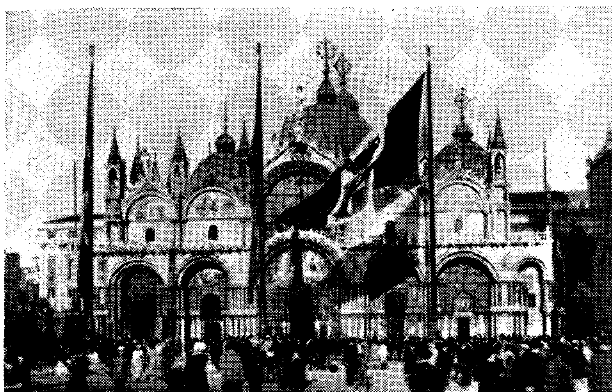
DAFNA BLAGAIANA

LUME NOUA

Fascismul, copiii şi Noul Testament

Hotărât lucru: în veacul nostru, cea mai reuşită operaţie pentru însănătoşirea unui bolnav a săvârşit-o Ducele Mussolini. Pacientul se cunoaşte. E Italia din primii ani de după răsboiu, Italia împinsă de desmăţul anarhic pe povârnişul care duce la pieire. Rezultatul acestei operaţii e răsunător: pacientul „s'a sculat“, iar tămăduitorul, astăzi, e Cezarul secolului şi unul din arbitrii politicii de pe bătrânul şi ostenitul nostru continent. Să scrii despre Italia mussoliniană, nu-i mare treabă, nici lucru nou. S'a scris până la saturaţie, până la banalizare. Şi se mai scrie mereu, fiindcă în Italia se creiază mereu. Fiindcă Mussolini, geniul ei, e inepuizabil. Doctorul care a tămăduit Italia, e doctor desăvârşit. Are ceva din preot şi din mamă. Şi-a vindecat bolnavul? Rămâne lângă el mai departe şi-l păzeşte „să nu mai păcătuiască pentruca să nu i se întâmple ceva şi mai rău“. Intr'adevăr, Mussolini e unul din puţinii oameni cari, ştiind că nu poţi avea oi bune decât îngrijind bine de miei, a descins din înălţimile olimpice şi inconsistente ale deziderатelor platonice de cari orice manual de Psihologie, Pedagogie sau Pedologie sunt pline, jos, în lume, la faptă. Organizaţiile fasciste de copii şi tineret „Balila“ sunt o podoabă şi un model pentru educarea corectă a lumii june de pe glob. Pentru Italia: chezăşia că neamul ei va trăi mult. Câteva din instrumentele cu cari Mussolini creiază caractere din copiii Italiei, trebuesc reţinute.

O poruncă mai nouă, interzice presei italiene

Veneția: Biserica San-Marco

să mai vorbească despre crime. Literatura criminală — care, la noi, a creiat mai proaspăt din trei minori (elevi de liceu), asasini (cazul avocatului deputat Eusebiu Popovici) — a fost executată de mult și energic. Altă poruncă, și mai proaspătă, iată ce glăsuește: „Toți profesorii și institutorii vor citi Noul Testament, vor explica această carte dumnezeiască copiilor și vor veghia ca aceștia să învețe de rost pasagiile cele mai frumoase. Cartea aceasta nu trebue să lipsească din nici o bibliotecă școlară, căci după atâtea veacuri, ea este mereu nouă. Este cea mai importantă dintre toate cărțile și cea mai necesară, pentrucă e dumnezeiască. Guvernul național dorește să recucerească pe copii și, prin ei, sufletul poporului italian, cu ajutorul acestei Cărți, întru descoperirea drumului sigur care va duce patria la mărirea cea mai sublimă și cea mai adevărată".

E o circulară adresată, din ordinul Ducelui, tuturor directorilor de școale din Italia. După cum se vede, ea n'are nimic din țepeneala în care se încorsetează dispozițiile oficiale, de obiceiu. E scurtă, elocventă și convingătoare. De aceea am reprodus-o în întregime.[1] *E concepută cu duh și stilizată adecvat. E o circulară care „circulă" și prinde, suntem siguri. Căci Mussolini poruncește, Italia ascultă și neamul merge înainte.*

Am întâlnit la o răscruce a studenției mele, trei copilași sănătoși, cuminți și foarte isteți cărora am fost fericit să le dau carte și suflet, căci m'au cucerit cu inimile lor înflorite. Acestor copilași — cari sunt sigur că nu vor face degeaba umbră pământului — mama lor, o minune de femeie iscusită la suflet, le servea zilnic, pe lângă o grijă excepțională, porția unei lecturi biblice. Lăsând pentru alții și altcândva arătarea folosului ce-l trag copiii din acest fel de lecturi alese cu înțelepciune, mărturisesc deschis, că acești copilași, cu cunoștințele ce le-au câștigat în cele ale Scripturii, ar rușina pe mulți din cei cari poartă răspunderi în viața neamului. Nicăiri ca în familie, adunați în jurul mamei sau bunicei care citește din cărțile bine plăcute lui Dumnezeu și omenirii de folos, nu se pot povățuì copiii, în cele bune, mai cu succes. Mamele nu încearcă decât lucruri bune. Și tocmai pentru aceasta, ce încearcă ele, isbutește: copiii, zidiți duhovnicește de destoinicia mamei, vor purta în veșnicie, prin ei și prin ceice ies din ei, vrednicia vieții mamelor conștiente că îndeplinesc o misiune. Ni-e sete după viața „fugărită" dintre noi de nebunia victorioasă a veacului. Mamă, oricine și oriunde-ai fi, am vrea:

Copiii noștri să-i înveți
Tu: Crezul... Născătoarea;
S'ajung să-i văd cântând pe toți
In strană, sărbătoarea
(O. Goga: Dorință).

Adapă-ți odraslele cu „apă vie". Și înainte de-a începe, deschide o carte din cele ce te pot povățuì cu folos în tainele scripturilor bătrâne, unde se află toată știința și toată înțelepciunea. Eu îmi îngăduesc să-ți recomand lucrarea directorului nostru: „Biblia și intelectualii", care slujește excelent acestui scop. Și după aceea, chiamă-ți copiii, deschide Scriptura și citește. Vei cunoaște atunci caldele chiemări ale vieții celei nouă și adevărate; te vei lăsa cucerită de ele și le vei urma. Copiii ieșiți de sub gingașa ta purtare de grijă, vor mântui neamul.

Atena, Iunie, 1934.

GRIGORIE T. MARCU

Psalm

In pragul dimineții, Doamne,
Când valurile nopții se destramă'n soare,
Mă'ntind să sorb, din slăvi, lumina care moare
Pe cerul ud de-atâtea toamne.

Mă'ntind să prind în mâini, a jale,
Copila de aburi a clipei care vine,
Căci n'am cu cine hodini, și n'am cu cine
Zorì, aici, pe strâmta-mi cale.

Dar vremea-mi trece printre degete,
Molâie de veacuri, pâcloasă de fum și de praf.
Să pot s'o prind, să-i scriu în frunte-un epitaf,
Din mâini mi-aș face niște clește.

Dar, Doamne, acuma înțeleg:
Eu trec prin vreme, rană sângerând o clipă.
Cu sufletul schilod, proptit 'ntr'o aripă,
Mă'nalț dintre clipe și m'aleg.

NICOLAE VONICA

[1] *Din The Sunday School Times, 17 Febr. a. c., prin revista: Le Christianisme au XX-e siècle, din 5 Aprilie a. c.*

O ZI DUIOASĂ:

ZIUA MAMEI

Când sufletul este stăpânit de cea mai sfântă dragoste pentru mamă, de ce am zăbovi în căutări de fraze sonore şi meşteşugiri oratorice? Darul cel mare al cuvântului frumos se coboară rar peste capul cuiva. Eu, îmi voiu lăsa doar inima să vorbească şi în puţine cuvinte voiu încerca să înfăţişez însemnătatea acestei sărbătoriri.

Această zi are în ea şi măreţia dar şi smerenia unei rugăciuni, — rugăciune ce se cuvine să îndreptăm către Fecioara din Nazaret cea fără de prihană, Născătoarea de Dumnezeu, cea fericită întru toate neamurile!

Ea, Maica lui Dumnezeu, stă înaintea noastră icoană vie şi, pururea neasemuită prin virtuţile ei...

Astăzi este sărbătorirea mamei, a mamei care prin muncă şi suferinţă îşi creşte copiii în frica lui Dumnezeu, în credinţă şi în dragoste, este slăvirea şi cinstirea celor care au plecat de lângă noi şi ale căror umbre trec astăzi prin faţa noastră rechemate de puterea amintirii ce ne stăpâneşte şi ne îndreptează spre ele inimile recunoscătoare. Câtă duioşie şi câtă bunătate nu se cuprinde în acest cuvânt „mamă", cu care începem viaţa.

Mama ne conduce primii paşi, din mâna ei primim cele dintâi lucruri, braţele ei ne leagănă şi ne feresc de rele, glasul ei este cea dintâi armonie blândă ce farmecă copilăria noastră; lângă mamă începem a şti ce e binele şi a iubi viaţa. Ea e sfătuitorul şi părtaşul bucuriilor ca şi mângâerea în întristare.

Nimic nu e pe lume ca iubirea
Nemărginită a unei mame sfinte;
Când plângi şi suferi, dulcile-i cuvinte
Aduc, ca printr'un farmec, fericirea.

Copii, ce-aveţi părinţi să vă 'ngrijească
A voastră viaţă curge fără drame;
V'a dat de toate pronia cerească
Când v'a lăsat la sânul unei mame.

(Radu Rosetti)

Poate singura bucurie, care nu desamăgeşte e de a creşte lângă tine făptura, care să-ţi îngâne numele, făptură asemenea unei flori gata să se învoalte în lumina lumii; să te recunoşti în ea, să-ţi descoperi ochii în ochii aceia miraţi şi întrebători, să-ţi auzi iarăşi glasul în mica gură, să-ţi mai trăeşti încă odată copilăria şi uitând anii, care grăbesc, să te pleci fâcându-te copil lângă copilul tău, bun şi senin ca nevinovăţia sufletului lui; aceasta e cea mai curată bucurie dată mamei.

„Copilul e prelungirea sufletului mamei lui"[1] şi în fiecare trăeşte *mama* aşa după cum în clipa *de acum* se cuprind cele care s'au scurs, aşa după cum prezentul închiagă în el trecutul din care a izvorât. Să ne întoarcem azi gând şi inimă către acest trecut, care trăeşte în fiecare din noi, căci putere şi virtute dela el le avem dacă le avem, el fiind moştenirea cea mai scumpă a noastră. Bogăţia sufletului nostru este ceeace mama ne-a trecut din al ei. Ce mare este înrâurirea mamei asupra copilului! Şi nu poate fi o mai grea îndatorire decât aceea a mamei, care îşi simte toată răspunderea faţă de societatea căreia îl va da, aşa după cum l-a pregătit sufleteşte, căci copilul nu e numai al mamei. Şi astfel fiind, în primul rând, mamei i se cere a fi educator şi mama a fost educatorul genului omenesc. Puterea ei nu e în vorbe, ci în fapte şi de aci vine trăinicia. Zadarnic se încearcă cineva să lupte împotriva celor întipărite în suflete din vârsta fragedă.

De aceea se şi zice, când cineva, cu vre-un prilej oarecare, nu ştie să se poarte, că îi lipsesc cei şapte ani d'acasă, adică: sau n'a avut mamă, sau n'a crescut sub ochii ei, sau mama n'a fost în stare să-şi facă datoria, neştiind să-şi îndrumeze copilul spre cele bune, drepte şi de cuviinţă. Acela, care din purtarea mamei s'a pătruns de adevărul că cinstea şi dreptatea sunt cele dintâi lucruri pe lume, zadarnic ispita sub felurite chipuri îi va ieşi în cale şi-l va trage de mânecă; el va fi neclintit pe calea cea bună şi meritul va fi al mamei. Pilda unei vieţi curate în care e milă, bunătate şi iubire pentru toată făptura lui Dumnezeu, învăţătura şi faptele mamei, — primul îndrumător — se întipăresc adânc şi statornic în sufletul copilului. Şi adevărata mamă este cea care poate sluji copiilor ei drept model. Nu însă un model rece, la care să se uite cu teamă copilul, ascunzându-i micile lui abateri sau taine copilăreşti, ci o mamă şi în acelaş timp o prietenă către care sufletul copilului să se deschidă şi să alerge a-i încredinţa tot ce gândeşte, tot ce-l nelinişteşte, tot ce-l turbură, căutând lămuriri şi sfat şi îndreptare. Tot mama trebuie să ia seama la tovărăşiile pe care cu uşurinţă şi fără alegere şi le face copilul — căci aşa se'ntâmplă că unii, cu toată creşterea îngrijită cad totuşi sub înrâurirea celor din afară de familie. Mama trebue să cerceteze ceas cu ceas, ce face, ce scrie, ce citeşte copilul în orele libere, acasă. Sunt, din nefericire, prea dese cazurile în care o carte cu tendinţe rele a avut urmările funeste dorite sau nedorite de autori — căci mintea unui copil nu e deplin formată ca să ştie alege ce e bine din ce e rău şi aplicarea lui în *a imita* e aşa de firească, încât idealul lui este a se transpune eroilor celor mai grozave aventuri, trişti eroi ai acestei ieftine şi proaste literaturi! Şi aşa, cu mintea plină de *toate* câte le-au citit cu nesaţ, voind să şi trăiască cele citite, ajung

[1] S. Mehedinţi, „Altă creştere".

Grigorescu: Ţărancă

pe banca acuzaţilor, sau îşi sapă singuri mormântul! Mama să nu-şi iubească numai pentru ea copilul, în mod egoist.

Nu mângăeri ne la timpul lor, nu înfumurare pentru calităţi fizice, nu acestea vor arăta că ne iubim copiii, căci frumuseţea trupului este pieritoare şi nu prin ea merităm numele de om. Să cultivăm frumuseţea interioară a inimii, care nu se vede dintr'odată, să formăm caractere — cel mai preţuit şi vai, cel mai rar lucru, — acestea vor da roade bune, acestea sunt nepieritoare şi prin ele vom trăi şi după moarte.

A iubi este a lupta, a sacrifica totul ca să faci din mica inimă nouă, lăcaş al sentimentelor frumoase. Şi fiindcă nu seamănă firea unui copil cu a altuia, nu este de aplicat acelaş metod educativ; mama, a cărei menire este să fie mai nelipsită de lângă copil decât tatăl, trebue să descoasă şi să cerceteze până la cunoaşterea deplină firea copilului şi atunci va şti care din metode să o aplice: mai energic, mai blând sau sunt atâtea nuanţări! — pentru *orcare* însă, *consecvenţă* şi *sinceritate* — iată armele cu care bunul simţ şi iubirea mamei va izbuti. „Dacă în anumite epoci omenirea a căzut, apoi a căzut pentrucă ispita a abătut pentru un moment mamele dela drumul cel adevărat", zice un elocvent stăpân al amvonului şi valoros scriitor în lucrarea sa „Dumnezeu, patrie şi rege" [1]

Ca într'o galerie de portrete ilustre, lucrate în cele mai alese şi trainice culori şi păstrate cu sfinţenie, astfel în cartea vieţii popoarelor stau înscrise numele acelor neuitate mame, care şi-au sacrificat linişte, bine, viaţă în nestrămutatul gând de a face din copiii lor oameni folositori patriei lor. Ele au pus, mai presus de iubirea lor de mamă, pe aceea de a da ţării o inimă dreaptă şi un braţ viteaz, ca să o apere şi să o iubească până la moarte. Numai aşa s'au făcut respectaţi, fraţii Grachi până şi de duşmanii lor, căci mama lor, mândria şi demnitatea întrupată, le insuflase virtuţi şi sentimente nobile. Prin purtarea plină dn cinste a acestei ilustre mame, prin dojana la timp pentru orice abatere, ea a izbutit să dea ţării doi apărători, doi martiri, spunându-le că trebue să-şi jertfească pentru poporul apăsat viaţa, pe care ea le-o dăduse numai pentru binele public. Marcu Aureliu avea în mama sa pildă de credinţă, bunătate şi energie, aşa încât el, care primise învăţătură dela filosofii cei mai mari, în cartea care-i închide gândirile lui, se întoarce cu duioşie şi pietate spre mama sa, ale cărei învăţături nu le uita, atribuindu-i *ei* toate meritele proprii ale lui. Un general roman, după ce aduse ţării sale servicii mari, căzu sub nedreaptă vină şi fu exilat. Lui i se păru atât de mare nedreptatea, încât se gândi să pornească cu urgie asupra Romei. *Mama* lui l-a oprit dela această faptă scăpându-l nu dela moarte, ci de a trăi sub blestemul de a fi distrugătorul ţării sale.

Istoricul de mare talent, Michelet, era atât de mult asemenea mamei lui, încât spunea el însuşi: „Am trăit viaţa mamei mele". După moartea ei, plin de durere, el dădu într'o zi peste scaunul pe care

[1] Prot. I. Dăncilă.

Fără grije

obişnuia să se odihnească. Adânc mişcat îl luă în braţe şi plângând îl mângâia ca şi cum ar fi fost o parte din ea. Ni s'a întâmplat, fireşte, şi unora dintre noi să punem mare preţ şi să ne pară sfinte lucrurile cele mai comune numai pentrucă au fost ale mamei, ale părinţilor, fiindcă le-au atins ei. Aşa se explică de ce de multe ori păstrăm obiecte vechi, scoase din uz, cu care încărcăm mese şi etajere; obiecte nefolositoare dar care populează camera noastră cu gândiri ce de multeori nu sunt ale noastre. E un fel de viaţă tăinuită în aceste lucruri, cari au aparţinut celor duşi — şi privindu-le ne adâncim în viaţa trecutului, simţindu-ne pierduţi în visare şi mişcaţi ca într'o biserică a cărei atmosferă e îmbibată de mireasma rugăciunilor celor cari au îngenunchiat în alte dăţi în faţa altarului, pe ai cărei pereţi par'că se află încă parfumul smirnei aprinse'n alte vremuri!

Lucrurile şi casele vechi te leagă de ele, îţi vorbesc despre stăpânii lor de odinioară. — Cele noi sunt mute şi reci — nu au nici o taină, îţi sunt streine, nu-ţi spun nimic! De aceea e explicabilă iar nu ridiculă emoţia acestui fiu în faţa unui biet scaun vechi, dat la o parte ca ceva fără valoare, dar care are darul de a face legătura cu trecutul prin firul iubirii, — mai puternică decât moartea. Ce mamă fericită-i aceea a cărei amintire e aşa de vie în inima copilului său! Când mama lui Ştefan cel Mare spune fiului ei, rănit şi învins:

Du-te la bătae, pentru ţară mori,
Şi-ţi va fi mormântu 'ncoronat cu flori,

ce îndemn nobil şi cât de mare e sacrificiul iubirii de mamă peste care ea trece fără şovăire, numai ca să îmbărbăteze pe acest mare domn şi fiu al său, în vreme de restrişte! In poezia izvorâtă din sufletul poporului, este semănată dragostea de mamă producătoare de minuni, dorul de mamă şi durerea de mamă, care înfruntă şi birue sau moare lângă copilul ei. Care mamă nu cunoaşte chinul vegherii la căpătâiul copilului bolnav? Care nu şi-a strigat durerea în nopţi de groază, care nu şi-a apăsat pieptul şi nu şi-a strâns capul în mâni de desnădejde? Câte mame, modeste, neştiute şi neaflate de nimeni vor fi fost şi vor mai fi — întru nimic mai prejos decât aceste câteva pilde cunoscute în toată lumea. — Tuturor acestora e închinată ziua de azi şi pe ele le sărbătorim ca pe nişte martire ale datoriei.

Trec umbrele mari ale celor care s'au dus de lângă noi, veni-va rândul nostru, trecem facla din mână în mână! Numai virtutea şi faptele au trăinicie; ele vorbesc celor rămaşi despre cei plecaţi şi uitarea totală nu se aşterne peste aceştia. Eminescu în duioasa lui elegie „O mamă!“ armonizând sentimentele sufletului său în cadrul naturii spune neuitatele versuri:

O mamă! dulce mamă! din negura de vremi,
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi.
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmii de toamnă şi de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău,
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu!

Pe soclul unui monument ridicat în cinstea mamei la Budapesta s'a scris: „Adu-ţi aminte de mama ta“. Este, fireşte, un gest din cele mai frumoase ridicarea unui monument întru amintirea cuiva; dar în cinstea mamei ne vorbeşte nouă icoana Maicii Domnului, a cărei slăvire nici când nu va înceta — şi în adâncul sufletului nostru, al tuturora, mai bine decât pe orice marmoră e scris cu litere, pe care vremea nu le poate şterge:

Nu te vom uita niciodată, mamă!

Prof. ZOE N. I. APOSTOLESCU

Cântec

S'a pogorît din zările albastre
Pe'ntinse plaiuri zi de sărbătoare.
S'a îmbrăcat în haina albă luna
Şi s'a gătit în ceruri sfântul soare.

Şi-au nins cireşii'n urma lor podoaba
Şi-au râs toţi pomii albi de prin grădină,
Spunea un crin cuvinte dulci în şoaptă
Şi-a sărutat un flutur o floare de sulfină.

Un cânt a început a drege vântul,
A plâns — prinos — o floare în petale
Şi-a instrunat un imn divin pământul,
O, Doamne 'n cinstea dărniciei tale.

ANA TOADER

LACAŞURI SFINTE

Biserica internatului de băieţi ort. rom. din Beiuş

O seamă de oameni, fruntaşi ai bisericii, de legea românească, din Beiuş, cu suflet curat şi cu dorinţa ardentă de a vedea tinerimea şcolărească ortodoxă română — nădejdea viitorului — scutită de influenţele nesănătoase ale curentului ce în mare măsură stăpâneşte viaţa dela oraş, au hotărât să facă tot posibilul şi să ridice un internat, oricât de modest, pentru tinerimea ortodoxă română dela liceul de băieţi de aici.

Ideia, plămădită începând cu anii 1880 în inimile acelor creştini şi buni români după multe interveniri şi rugări s'a întrupat şi înfăptuit de

Biserica Internatului ortodox român din Beiuș

înaltele noastre foruri bisericești și cu concursul credincioșilor din eparhie, s'a zidit internatul proiectat, iar la începutul anului școlar 1899|1900, în cadrul unor mari festivități, s'a predat destinațiunei sale.

Insă chiar în primul an de activitate s'a constatat că acest așezământ de educație religioasă-morală are lipsă, neapărată de nouă localuri, întrucât nu avea toate salele de lipsă, pentru feluritele trebuințe ale elevilor și nimic din încăperile de natură economică.

Abia în anii 1930 și 1931, va se zică după treizeci de ani de viață, s'au înfăptuit toate aceste desiderate și încă în așa măsură, încât astăzi internatul de băeți corespunde pe deplin menirii sale.

Ca o încoronare a tuturor zidirilor ridicate în anii mai înainte amintiți, comisiunea internatului a ținut să așeze în parcul, de altcum foarte frumos și igienic, pe care se află zidit internatul și o biserică, unde elevii să se adune, spre a lăuda și preamări pe bunul Dumnezeu și a-i cere mila și ajutorul Lui.

Dăm aici, fotografia acelei biserici. Ea nu e nici nouă, nici de zid. E toată din lemn. Pereții sunt construiți din lemn de stejar, iar acoperișul și turnul din lemn de brad. A fost construită în anul 1743, de meșterii Ilie și Ignat Tule din comuna Valeneagra de jos, pentru parohia Ghighișeni cu filiile Petrileni-Zăvoieni, unde edificându-se o nouă biserică de zid, vechea biserică care servise ca locaș sfânt aproape 200 de ani, a fost făcută de vânzare. A cumpărat-o internatul de băieți ortodox român, a reedificat-o în curtea internatului pe un loc foarte potrivit și întru acelaș chip, cum a fost dela început, dându-i, natural, înfrumsețarea necesară.

Astfel acest sfânt locaș și monument istoric a fost scăpat de peire și redat sfintei sale misiuni.

Prof. MOISE POPOVICIU

Sfințirea Bisericii Internatului ortodox român din Beiuș.
In mijloc P. S. Sa Arhiereul Andrei Crișanul

TEATRUL NOSTRU

CERURILE SPUN

MISTER CREȘTIN ORTODOX

SCENA VII

ION, BRIGHIT

BRIGHIT. Mă cheamă Brighit... Dar iubitei tale, cum îi zice...

ION. N'am iubită...

BRIGHIT. Nu minți... Mi-a spus Melchior...

ION. E doar încredințată...

BRIGHIT. Ei și... tot are un nume...

ION. Filofteia...

BRIGHIT. Br... Cum? Fi-lof-te-i-a... Trebue să fie moale ca o omidă... să se lipească ca un clei și să lase bale când sărută...

ION. Incredințata mea e o fată fără prihană... Te rog, nici cu gândul...

BRIGHIT. Nu te supăra... Uite, nu mai vorbesc de ea... Dar pe tine, cum te cheamă?...

ION. Ion...

BRIGHIT. Ion... Ion... Nici numele ăsta nu-mi place... Pe iubitul meu îl cheamă Geanleone...

ION (tace).

BRIGHIT. Nu-i un nume frumos?...

ION. Orice nume poate fi frumos sau urît, după felul insului...

BRIGHIT. Nu... Nu-l iubesc. Fii pe pace...

ION. De ce nu-l iubeşti?...

BRIGHIT (iute). Te interesează.

ION. Nu...

BRIGHIT. Ba da... ba da... zi că te interesează...

ION. Poftim... Mă interesează...

BRIGHIT. Nu-l iubesc... fiindcă m'am plictisit de el...

ION. Asta nu-i bine...

BRIGHIT. Vezi c'ai început să vorbeşti?... Vezi că nu eşti urs?... Atunci, poţi fi şi drăguţ?...

ION (tace).

BRIGHIT. Ei, întreabă-mă...

ION. Ce?

BRIGHIT. Pentru ce m'am plictisit de el...

ION. Pentru ce?..

BRIGHIT. Vezi aşa... Dacă nu-mi ceri, nu-ţi dau nimic... şi dacă nu mă întrebi, nu-ţi răspund...

ION. Iată, că întreb...

BRIGHIT. Mi-i dor de ceva nou... (schimbând vorba). Am auzit că eşti Maghiar...

ION. Nu sunt...

BRIGHIT. Dar ce eşti?...

ION. Român...

BRIGHIT. Român?... Ce fel de naţie e aia?...

ION. Pe aici, ne zice Valahi...

BRIGHIT. Valahi... Valahi... N'am auzit... Ce bine era să fi fost Maghiar...

ION. Nu sunt...

BRIGHIT. Vezi tu... iubitul meu e Italian... Şi nu-mi mai plac Italienii, de când e iubitul meu... E frumos, dar frumuseţea lui o găsesc în toţi bărbaţii... Mi-i dor de-o frumuseţe de alt fel... ca a ta...

ION. Eu nu pot fi frumos...

BRIGHIT. Tocmai... O frumuseţe urîtă... sau o urîţenie interesantă...

ION. Nu-i bine ce faci... Să te-audă, s'ar supăra...

BRIGHIT (râde). Nu mă tem... Supărarea lui e tunet fără trăsnet... Gălăgie multă, care sfârşeşte cu lacrimi... Nu ştie nici măcar să fie rău...

ION. Şi ce-ai vrea?

BRIGHIT. Bravo!... Bravo!... Faci progrese...

ION. De ce râzi de mine?..

BRIGHIT. Nu râd, prostule... Mi-i dor de ceva măreţ... mi-i dor de-o sălbătăcie... (schimbând vorba). Tu ai putea ucide...

ION. Ferească Dumnezeu!..

BRIGHIT. Am avut o cunoscută, care a fost omorîtă de iubitul ei, un Maghiar... De atunci, îmi place această naţie... Asta-i iubirea... iubirea ucigaşă... (schimbând vorba). Dar hai, să mergem... Ne-aşteaptă prietenii...

ION. Eu aş vrea să rămân...

BRIGHIT. Nu se poate... Am promis...

ION. Am de scris...

BRIGHIT. Oare la voi, în ţara voastră, cuvântul nu preţueşte nimica?...

ION. La noi puţini oameni ştiu a scrie... Toată cinstea-i pe cuvânt...

BRIGHIT. Atunci, vino... Imi vei povesti vieaţa ta... Imi vei vorbi de locurile voastre îndepărtate... Vreau s'aud poveşti necunoscute, cu briganzi şi urşi...

ION. Da, vin... vin... Mă duc să-mi iau pălăria... (trece in odaie la el).

BRIGHIT. Valahule, nu te cunoşti... Sălbateca ta virginitate e o comoară mai de preţ ca toată averea ta de-acasă...

(Cortina).

TABLOU IV

Atelier de pictură

SCENA I

RUPRECHT HANS, GEANLEONE. (Ucenicii lucrează şi vorbesc)

RUPRECHT. E prost...

HANS. Ba sălbatec...

GEANLEONE. Şi prost şi sălbatec... amândouă laolaltă...

RUPRECHT. De bună seamă... doar îl cheamă Cornea...

TOŢI. Ce nume... Ce nume...

RUPRECHT. Şi a venit dintr'o ţară sălbatecă, de prin Tataria... pe unde, după câte am aflat, se foloseşte carne crudă...

GEANLEONE. Şi continuă să se închine schismatic...

RUPRECHT. De nu l-aş mai vedea pe aici...

GEANLEONE. Ba, nu... De cine-am râde?...

RUPRECHT. Mie-mi strică pofta de lucru...

GEANLEONE. Şi ai de ce, prietene... Nu vezi, meşterul cum se poartă cu el?... Par'car fi un prinţ...

HANS. Se pare că la el în ţară e un soiu de prinţ...

GEANLEONE. La el în ţară, o fi!... In ţara sălbaticilor...

HANS. Vă spun eu, tovarăşi, secretul...

TOŢI. Care e?... Care e?...

HANS. E bogat...

GEANLEONE. Ei şi?... Dar noi, cu talentul nostru, suntem mai bogaţi ca el...

HANS. Nu mă înţelegeţi... El e trimis aici, cu o mare misiune... După câte am înţeles, în ţara lui, se pregătesc schimbări mari... Reverendul Szentivanyi, prietenul maestrului, îl protejează... Eu zic

să ne luăm bine pe lângă el... Cine ştie, de pe urma lui ce lucrări mari ne aşteaptă...

GEANLEONE. Ba asta n'oiu face-o... N'am ajuns o căzătură, să dau clipa de veselie pentru folosul problematic... Nu pot suferi nedreptatea... El e un prost şi un sălbatec... şi fiindcă are bani, până şi Brighit...

RUPRECHT. Ia seama, Geanleone... Cu Brighit se petrece o schimbare... In faţa lui, stă par'că să-şi golească orbitele de tot focul patimii...

GEANLEONE. Nu mă tem, Ruprecht... Eu o cunosc... Femeie perfectă, ea e în stare să ducă minciuna pe toată gama cochetăriei, dela albul imaculat al crinului şi până la violetul urîcios al măsălareţii...

RUPRECHT. Fii mai prudent...

GEANLEONE. Nu mă tem... Eu ştiu, că pe toţi vă momeşte jocul făpturii ei... Ţie, Ruprecht, îţi oferă cu un zâmbet, graţia şerpuită a trupului... dar numai graţia... Lui Hans, odată cu braţul şi turburarea cadenţei pasului ei de nimfă...

HANS. (opreşte). Tăcere... (intră Ion).

SCENA II

Aceiaşi. ION.

ION. (vesel). Bună ziua... bună ziua... camarazi...

UCENICII. (în răspăr). Bună ziua... bună ziua... (chicote înfundate).

ION. Am întârziat... M'am luat cu nişte planşe anatomice.

RUPRECHT. Nu-i nimic... Vei rămâne în urma noastră... Noi o să plecăm, căci e ora prânzului... Tot îţi place singurătatea...

ION. Da, adevărat... Imi place singurătatea...

GEANLEONE. Te indispune prezenţa noastră...

ION. N'am spus asta... Dar vedeţi... Eu am trăit întotdeauna singur... Lumea mă ameţeşte... mă îmbată par'că... Mintea nu mai poate concepe. Iată, capul îmi hăue de explicaţiile planşelor lui Iacobaeus...

RUPRECHT. Am să te spun fetelor...

ION. Le-am spus eu, mai înainte...

GEANLEONE. Şi ele?

ION. Au râs...

GEANLEONE. E şi de râs, tovarăşe...

ION. Nu ştiu de ce...

GEANLEONE. Fiindcă te porţi aici, în mijlocul lumii civilizate, ca şi cum ai fi acolo, în munţii tăi...

ION. Ce greşeală am făcut?

GEANLEONE. Nici una... Mai bine însă, ai face o greşeală, decât...

ION. Atunci, ce necuviinţă am spus?...

RUPRECHT. Unde-i norocul, să spui vre-o necuviinţă... În ziua aceea, vei fi de-ai noştri...

ION. Prin urmare, unde vedeţi răul?...

GEANLEONE. Răul? Iată-l aici... (îi arată tabloul).

ION. În pictura mea?...

GEANLEONE. Da... în ea... Acest tablou mă irită... Face să-mi clocotească sângele în vine... Nu vezi ce oroare?...

ION. De aceea am venit... Să'nvăţ...

RUPRECHT. Tovarăşe, camaradul Geanleone are dreptate... Nu mâna, nici ochiul, îţi sunt în pagubă... dar eşti îndărătnic... Nu vrei s'asculţi de nimeni...

ION. Maestrul nu mă condamnă...

GEANLEONE. Maestrul, maestrul... Ştim noi, de ce nu te alungă...

ION. Poate găseşte ceva bun în mine...

GEANLEONE. Pe dracu!...

ION. Atunci, de ce?

GEANLEONE. Spune-i tu, Hans...

HANS (blând). Prietene, ascultă ce-ţi spun... Deschide-ţi ochii mari şi priveşte în jur... Deschide-ţi apoi, ochii sufletului... Trezeşte-te... trezeşte-te...

ION. Camarazi, eu v'am ascultat cu drag... am privit lucrările voastre, le-am studiat... Sunt frumoase, nu zic ba...

GEANLEONE (ironic). Mulţămim de onoare...

ION. Dar permiteţi-mi să vă spun... nu înfăptuiţi o pictură bisericească desăvârşită...

GEANLEONE. Ce-ai spus?... Auziţi, fraţilor... Ne insultă...

ION. Prietene, nu te înverşuna... Trăim într'un secol, când libere sunt alte gânduri mai îndrăsneţe...

GEANLEONE. Dar arta noastră e sfântă... Au sfinţit-o nume ilustre... şi tu vii acu...

HANS. Tăcere Geanleone... S'ascultăm...

ION. Nu cunoaşteţi taina, care face din om un sfânt şi din fecioară, o madonă... Voi, prieteni, pictaţi numai oameni... Oameni văd la tine, Hans... şi la tine, Geanleone... şi la tine, Ruprecht... Oameni, oameni...

RUPRECHT (arătând spre şevalet). Şi asta-i o madonă, caraghiosule?...

ION. Nu ştiu dacă e... dar ştiu ce va fi...

RUPRECHT. O madonă lihnită de foame... (râsete).

ION. La o madonă, Ruprecht, cuviinţa nu-ţi permite, să te gândeşti la foame sau la mâncare...

RUPRECHT. Dar la ce?...

ION. Doar la spirit...

RUPRECHT. Să mergem, fraţilor... Lecţia tovarăşului Ion devine plicticoasă... Şi mie mi-i foame. Să-l lăsăm, să-şi spiritualizeze madona... Suflă peste ea, prietene... poate o să fie şi mai eterată... Mie mi-i foame... Madonele noastre sunt sătule... Servus...

GEANLEONE. E grea arta, prietene... Va, pentru asta, să ai un simţ special, simţul gloriei...

ION. La noi, gloria e în Dumnezeu...

GEANLEONE (îngâmfat). Asta-i o vorbă, care, pe la noi, nu se mai dă nici pomană... Deci, nu cu ea poți să cumperi aur... și sfatul meu e aur, colega... Cum însă, n'aștept dela tine schimb de-opotrivă... generozitatea mea se'nmlădie, și poftim, ți-l dau în cinste... Eu, când pictez, pe mine mă reprezint, nu pe Dumnezeu... Ai studiat astăzi, planșele lui Iacobaeus, asupra mușchilor în cadavru... Ei și?... Un mușchiu e doar o fâșie de carne, care nu spune nimic, când nu mă vestește pe mine... Iată adevărul... Un tablou va fi o trâmbiță prin care eu, și numai eu, strig de-alungul secolelor... Eu și gloria mea... Ai înțeles?...

RUPRECHT. Hai, Geanleone... (il trage).

GEANLEONE. Eu sunt culoarea... eu sunt desemnul...

RUPRECHT. Haide... (ceilalți au ieșit).

GEANLEONE. Eu sunt nimbul... Eu sunt Hristos... (Ruprecht il trage afară).

SCENA III

ION singur, apoi BRIGHIT

BRIGHIT. (in vârful picioarelor). La cine te gândeai?...

ION (speriat). Brighit...

BRIGHIT. Am pândit să plece Geanleone, ca să viu la tine... Spune, la cine te gândeai?... Tot la ea?...

ION. Nu... (pauză) Ce durere...

BRIGHIT. Care?... Aceea de a-i fi uitat culoarea ochilor sau cântul vorbirii?

ION. Da, da... De când sunt aici, mi-i mintea învolburată... Nu mai iau seama la cele mai sfinte îndatoriri...

BRIGHIT. Asta-i semn bun... A ta minte, de artă trebue să fie copleșită...

ION. Încep să mă îndoiesc de darul meu...

BRIGHIT. Să te'ndoiești?... Nu... Să-ți fie teamă însă...

ION. (arătând către tablou). Iată madona mea... Camarazii mi-au batjocorit-o... Au râs de ea și de mine...

BRIGHIT. (privind tabloul). Așa e!... Au avut dreptate...

ION. Cum, Brighit, și tu?...

BRIGHIT. Și eu...

ION. Privește Brighit, și înțelege... O linie poate fi frumoasă prin ea însăși, nu numai prin folosul de a privi și explica natura, ca în planșele lui Iacobaeus... Ea poate traduce un gând, o bucurie sau o durere... O linie desparte și unește totdeodată, nemărginirea de mărginit...

BRIGHIT. (intrerupându-l). Mă iubești?...

ION. (continuând). Puterea nemărginirii e puterea spiritului...

BRIGHIT. (cu patimă). Iubește-mă...

ION. Brighit...

BRIGHIT. Iubește-mă și vei înțelege totul...

ION. Brighit nu uita... Geanleone...

BRIGHIT. Lasă-l... lasă-l...

ION. Geanleone-i camaradul meu...

BRIGHIT. Atunci, nu mă placi?...

ION. Ba nu... ba nu... Dar sunt temeiuri sufletești, peste care nu poți trece...

BRIGHIT. Eu nu-l mai iubesc...

ION. Adineaori, așa de frumos mi-a vorbit despre glorie... pe semne se gândea la tine...

BRIGHIT. Tocmai de aceea nu-mi mai e drag...

ION. El, în fiecare trăsătură de creion, vrea glorie... Ori, gloria lui e și gloria ta...

BRIGHIT. Iată ce nu poate înțelege el și ce vreau să înțelegi tu...

ION. Brighit, de ce mă turburi?...

BRIGHIT. Iubește-mă... și după ce mă vei iubi...

ION. Nu se poate... Sunt încredințat...

BRIGHIT. Ah, iată nefericirea ta și a mea!... Dela ea se trage... dela acea mortăciune îndepărtată... Ea e dușmana ta, Ioane... și dușmana fericirii mele... Ioane trezește-te cât e timp... Mâine poate va fi prea târziu... Vei veni înlăcrimat după mine...

ION (turburat). Brighit, Brighit...

BRIGHIT. Tu nu vezi, că ea ți-a fermecat gândirea și simțirea?..

ION. Brighit liniștește-te puțin... să ne înțelegem...

BRIGHIT. Da... uite, sunt liniștită...

ION. Fă-mă să pricep, ceeace mintea mea nu poate încă pricepe...

BRIGHIT. Ascultă, Ioane... Ți-am spus adineaorea, că ești vrăjit... Ei bine, ăsta-i adevărul...

ION. Să vedem...

BRIGHIT. Nu darul îți lipsește, ci acea putere a vieții de neapărată trebuință unui artist... Geanleone vrea ca tablourile lui să traducă gloria... De aceea e strălucitor, dar gol... gol, ca și gloria... Tu vrei să exprimi, ceea ce nu se poate, spiritul...

ION. De ce nu se poate?...

BRIGHIT. Fiindcă spiritul e un dar al vieții... Iată, care-i datoria ta... vieața...

ION (turburat). Vieața... vieața...

BRIGHIT. De ce te turburi?...

ION. Am gândit și eu despre vieață și acel gând a fost întărit de un bătrân preot.

BRIGHIT. Nu vieața din rostul popilor... ci vieața, ca patimă... Vrei să ajungi mare pictor?...

ION. Vreau...

BRIGHIT. Vrei să înțelegi arta?...

ION. Vreau...

BRIGHIT. Atunci iubește... iubește cu patimă... iubește-mă pe mine... Patima mea să strălucească în culori... Patima să îndoaie și să frângă liniile...

Patima mea să-ți lumineze vieața... Vino, Ioane... Prin mine, vei înțelege arta și prin artă, vieața...

ION. Brighit... Geanleone...

BRIGHIT. La o parte cu el... pentru patima noastră și pentru gloria ta...

ION. Geanleone... Cinstea de prieten...

BRIGHIT (ironic). Cum?... Te-apasă greu o atare slăbiciune?...

ION. Datoria... Datoria e scrisă în piatră, patima în flacări...

BRIGHIT. Piatra nu mă sperie astăzi... O putem preface în pulbere...

ION (speriat). Ce vrei să faci?...

BRIGHIT. Vreau să-i spun lui Geanleone, că nu-l mai iubesc și că-l părăsesc... (violent). Va suferi?... Cu atât mai bine! Cu atât mai pătimașe va fi dragostea noastră, când altul va plânge în umbră... Ioane, vino...

ION (privește tabloul său, par'că să se instărească). Nu pot...

BRIGHIT (i-a urmărit jocul). Ah, înțeleg!... Știu, care-i piedeca... Ea... ea... Ioane, smulge-o din inima ta... Arta cere sacrificiu, și dă temeiu oricărui sacrificiu... Prin mine, nu prin cealaltă, vei înțelege arta... (arătând tabloul). Iată de unde-ți vine slăbiciunea dela ea... Căci madona ta e ea, cea din depărtare... și nu te vei putea vindeca decât... (prinde tabloul și vrea să-l frângă în două).

ION. Oprește... oprește...

(Intră Iacobaeus, Șorban și Berthold).

(Va urma) VICTOR PAPILIAN

PEDAGOGIA EVANGHELIEI

JUDECĂȚI SAMARINENE

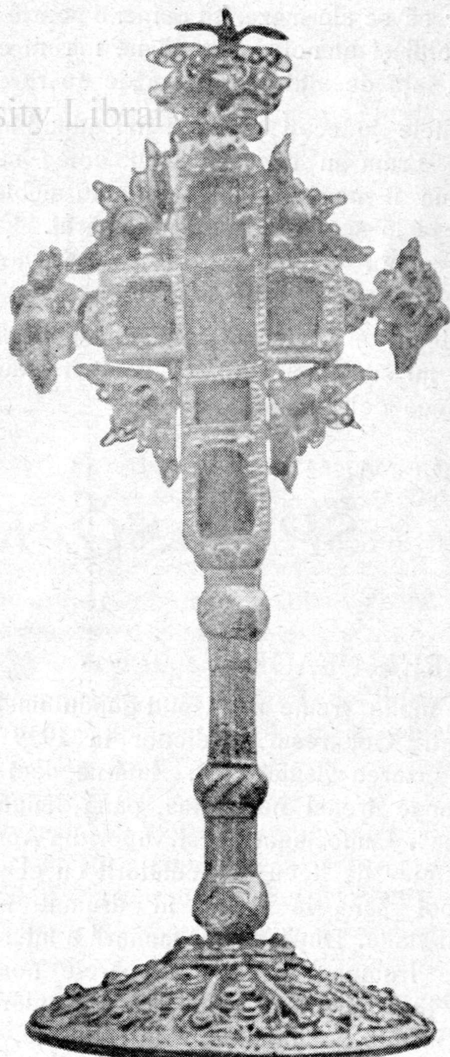
Lumea noastră, privită sub un unghiu creștinesc, sufere grav de asprimea judecăților. Om pe om se judecă cu asprime și se apasă fără milă. Cunoscuți vechi și prieteni buni se despart unii de alții pentru totdeauna, pentru o singură clipă de slăbiciune, când au rostit unii despre alții judecăți necruțătoare. Frați buni, părinți și fii se duc des la judecată, fiindcă nu și-au putut stăpâni inimile ca să nu-și spună unii altora verde în față indignarea clocotitoare care i-a tulburat pentru moment. Nu este zi, sau poate nici oră, sau clipă chiar, în care oamenii să nu se judece unii pe alții fără milă.

Nu este tagmă și nu este pătură socială în zilele noastre, în care să nu se lucreze fără încetare la formularea sentințelor grave dela om la om. Dureros, dar adevărat, că nimic pe lume nu îndepărtează mai mult pe oameni unii de alții decât judecățile, pe cât de pripite pe atât de neîndurătoare. Patima grea a oamenilor de a se judeca unii pe alții, împiedecă orice conlucrare, orice ajutoare reciproce și orișice pace și bunăînvoire între oameni.

Înzadar am cita oamenilor cuvintele Mântuitorului lumii: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați, căci cu judecata cu care veți judeca, veți fi judecați — și cu măsura cu care veți măsura, se va măsura și vouă", fiindcă aceste profund înțelepte cuvinte nu se prea aud în lumea noastră, măcar de le-am striga cu cea mai puternică sirenă.

De aceea să căutăm se astâmpărăm cu alte mijloace, mai apropiate de mintea omului, focul acesta păgubitor deopotrivă vieții sociale și religioase, care se cheamă patima de a judeca.

Suntem într'o splendidă sală de spectacol. Oamenii sunt gătiți cu cele mai frumoase haine ce le au, cari la razele luminii abundente par și mai strălucitoare. Fiecare ființă de aci parecă poartă o mască de fericire simulată, care nu se potrivește

Cruce de lemn sculptată — Mănăstirea Secu

deloc cu fața adevărată de acasă. În pauze mai ales începe să lucreze febril răsboiul cu douăsprezece suveici al condamnării reciproce. Ce nu spun oamenii unii despre alții, ce nu-și poftesc mai ales oamenii unii altora? La orașe, la spectacole mai ales, în sate, la moară, se foarfecă oamenii unii pe alții. Numai cadrul e deosebit, fondul este acelaș: *unde se adună oamenii, acolo se judecă unii pe alții de parecă unii ar fi îngeri, iar alții diavoli curați. Bineînțeles, întotdeauna îngerii sunt prezenți și diavolii absenți.*

Și dacă am avea ce nu avem, o lampă magică prin care se arătăm în această clipă fața cea adevărată a tuturor inimilor cari se critică și se judecă, i-am potoli la moment, fiindcă toți suferă la fel, pe toți viața îi apasă la fel și fiecare ar avea lipsă de iubirea și bunăvoința altuia.

De ce atâtea judecăți severe și pripite, când oamenii în realitate nu sunt nici așa de răi, nici așa de grozavi, cum se arată? Și în societate se petrece acelaș lucru ca și în pădure: e destul să se rupă și să cadă la pământ o cracă, pentruca întreg corul paserilor să se alarmeze. Și oamenii poartă frică unii față de alții și atunci de ce să ne mirăm că mereu sunt unii față de alții în postura de apărare.

Multele judecăți repezite îmi aduc bine aminte de una. Eram în liceu și unui coleg sărac dar foarte bun îi murise subit tatăl său și bietul copil se întoarse la școală zdrobit și amărât. Ora primă o avea cu noi un domn profesor care avea faima de Vlad Țepeș printre elevi.

Colegul era chemat să răspundă și bineînțeles că nu știa nimic, fiindcă ochii îi erau plini de lacrimi încă dela înmormântare.

Dl profesor în loc să se intereseze ce s'a întâmplat cu elevul său, a ținut o tiradă moralizătoare de 30 de minute și i-a adus sentința: „Poți să înveți cât vei vrea de acum înainte, că și așa vei fi trântit din studiul meu". Și când dl profesor era convins că ne-a băgat pe toți în groază, se ridică cel mai timid coleg al nostru și-i spune: „Domnule profesor aveți inimă, fiindcă lui X. i-a murit tatăl său și se întoarce dela înmormântare".

„Așa, nu am știut, dragă, te rog să mă ierți".

Rezultatul a fost, că Vlad Țepeș, vre-o câteva luni s'a jenat și a fost dulce ca un fagure de miere.

Rog pe iubiții cetitori să-și aducă aminte, de câteori le-au tras altora judecată nedreaptă și de câteori au făcut și ei la fel, ca să simțească cu toții că pilda atât de mișcătoare a Samarineanului milostiv trebuie să o pogorâm în viața noastră de toate zilele, fiindcă fără aplicarea ei zilnică viața va fi urâtă, așa cum este.

Zeci, sute și mii de oameni cad și se nenorocesc zilnic mulțumită judecăților repezite și nedrepte. Cred că moartea, cât este de groaznică și nemilostivă, nu face atâtea ravagii între oameni și nu seamănă atâta nefericire între oameni ca patima urâtă și ușuratică de a judeca fără a privi mai adânc în sufletele oamenilor.

E cert, că toate spânzurătorile, toate ocnele și toate ghilotinele din lumea aceasta nu pot să îndrepteze lumea la fapte bune, în măsura în care o poate face duhul samarinean care ar trebui să fie mai puțin pe hârtie și mai mult în sufletele oamenilor. Să ne mângăiem însă, că dreptatea omenească va mai face zig-zaguri în dreapta și în stânga, dar va sosi timpul când ea va deveni complect samarineană.

DR. ȘTEFAN CIOROIANU

NOTE DE DRUM

SPRE SOARELE DELA ASSUAN

— 1929 —

PE MAREA NEAGRĂ

De multă vreme m'a ispitit gândul unei călătorii în Orient. Congresul medicilor în 1929 mi-a înlesnit realizarea visului meu. Iată-ne deci la Constanța, unde trenul ne-a dus până lângă vaporul „România". Cunoșteam acest vapor din Aprilie 1911, când ca elev de liceu am călătorit cu el prin Constantinopol până la Pireu, în drumul meu spre Sicilia și Italia. După o viză sumară a tuturor, ne-am urcat pe frumosul vapor. Vapoarele noastre sunt mândria țării; ele duc faima Țării Românești până departe în alte continente. Prin frumsețe, curățenie, și rapiditate întrec toate vapoarele străine, de aceea și străinii, oridecâteori pot, preferă vapoarele românești. Vaporul „România", cu care de acum vom călători până în Egipt, este cel mai mare vapor românesc. El a avut mult de suferit în timpul marelui răsboiu, când a fost pus în serviciul armatelor ruse, cari l-au devastat așa cum devastează tot ce poate, această armată de... zi-le ruși și dă-le pace. Din personalul anului 1911 n'am mai găsit pe nimeni; am găsit însă alți Români, tot așa de credincioși și tot așa de amabili ca și cei vechi.

Plecarea vaporului s'a făcut la ora 11 noaptea. Marea liniștită, astfel încât am fost bucuroși c'am plecat spre Egipt și în gândul nostru compătimeam pe toți aceia cari de teama furtunii au renunțat la această frumoasă călătorie. Impreună cu noi aveam

Bosforul

pe vapor şi pe medicii polonezi cari mergeau la Congresul din Cairo.

A doua zi la amiazi ne aflam în fața Bosforului, cu marea liniştită. Dejun bogat, cântece la pian în salon, apoi plimbări pe bord şi conversații, până se văd departe în față albind turnurile dela intrarea în Bosfor. Toată lumea îşi îndreaptă fața, ochii şi binoclul spre Orientul promițător de taine. La intrarea în Bosfor luăm masa de amiazi, apoi fiecare eşim pe bord cu ceaşca de cafea neagră în mână şi cu țigara în gură să admirăm ținutul poveştilor din o mie şi una de nopți, care începe aici. E frumos, încântător de frumos, încât iubita lui B. de 19 ani, lăcrămează; ea călătoreşte pentru întâia oară cu vaporul şi vede marea mai întâi. Eu văd Bosforul a treiaoară şi-l privesc cu alți ochi decât astăvară în Maiu, sau în 1911. Acum timpul e ploios; ne scurgem încet prin Bosfor spre debarcaderul Galata. Vapoarele româneşti toate „acostează" la cheiu, pe când multe vapoare străine, mai mari decât ale noastre, n'au loc la mal şi ancorează în mijlocul Bosforului. Acest favor îl au vapoarele româneşti dela începutul lor şi de atunci ele au fost stăpâne pe apele Orientului apropiat. Vapoarele străine nu puteau concura cu vapoarele româneşti. Concurența a venit abia după răsboiu, când vapoarele noastre au început a se învechi şi sunt în continuă reparație. Vapoare noi româneşti nu se mai fac. Eşuarea şi scoaterea din circulație a vaporului „Împăratul Traian" după nenorocirea dela Tusla din Ianuarie 1927 a fost o pierdere mare pentru S. M. R., pierdere care nu s'a mai reparat până în ziua de azi şi din cauza aceasta vapoarele româneşti rămase n'au mai putut satisface toate cursele, renunțând la Smirna, Haifa şi Jaffa. Urmările acestor pierderi se văd. Vapoare străine — egiptene — cari n'atingeau niciodată Constanța, acum fac regulat cursa Alexandria—Constanța, aşa încât — e ruşine să spun — jumătate din medicii români cari merg acum la Congresul din Cairo, călătoresc cu vapor străin pe linia monopolizată odinioară de vapoarele româneşti. Cu vaporul „Împăratul Traian" a dispărut unul dintre cele mai mari vapoare româneşti. Pentruca să se facă altul în locul lui, ne-ar trebui 150—200 milioane Lei, bani pe cari nu-i avem.

Aceste cuvinte mi le spune pe vapor dl Mărgineanu, directorul S. M. R-ului, care din întâmplare călătoreşte împreună cu noi pe vapor.

O zi de repaus cu vaporul în Constantinopol. Avem timp să vizităm o parte din oraş cu unele monumente ale lui. În anul 1911, când fusei mai întâi aici, am văzut multe, dar de atunci s'au schimbat lucrurile. Am revăzut Constantinopolul a douaoară în Maiu 1928, în excursia aranjată după congresul de Thalassoterapie din Bucureşti—Constanța. Atunci, aici în Constantinopol am văzut şi pe regele „Afganului", cum îl numea şoferul meu care era cunoscut în Constanța. Îl văd acum a treiaoară cu aceiaş plăcere şi curiozitate ca şi întâi. O recapitulare a celor văzute atunci şi acum. Oridecâteori am fost la Constantinopol, totdeauna am găsit ceva nou: În 1911 am găsit câinii cei mulți cari aveau slujba de a mânca murdăriile pe cari Turcii le aruncau în stradă, câini cari în acel an au fost desființați, transportați pe o insulă şi lăsați acolo să moară de foame; în Maiu 1928 n'am mai găsit câinii, nici fesurile pe cari Kemal Paşa le-a desființat. Acum n'am mai găsit alfabetul turcesc, ci pe cel latin, întrodus de curând tot de Kemal.

De pe puntea vaporului, ofițerii de serviciu ne-arătau pe malul Bosforului locul unde a fost decapitat Constantin Brâncoveanu, cel mai credincios, cel mai bogat, cel mai nenorocit Domnitor Român, împreună cu cei 4 copii ai săi, cu ginerele său şi cu boerul Enache Văcărescu, în ziua de Sfânta Maria a anului 1714.

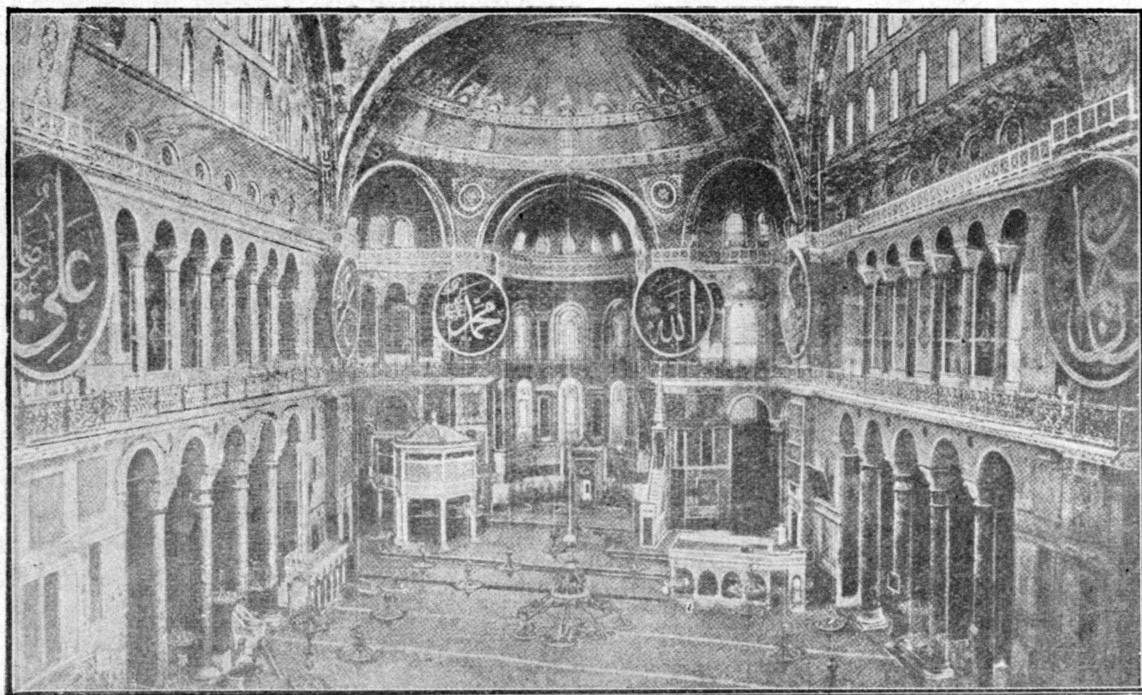
Am văzut în Constantinopol turnul şi închisoarea celor 7 turnuri (pe vremea lui Brâncoveanu erau numai cinci) în care se închideau condamnații politici şi locul unde erau executați, o fântână adâncă în care se aruncau trupurile celor decapitați, fântână asemenea celei din curtea castelului dela Bran. În această închisoare a stat şi Brâncoveanu încunjurat de ziduri înalte bizantine, de-asupra cărora la colțuri sunt aşezați vulturi bicefali, sculptați în piatră, emblema bizantinilor, din cari fac parte şi Cantacuzinii noştri, neamul care a adus nenorocirea lui Brâncoveanu. Aci vulturii de piatră străjuesc deasupra zidurilor alături de câte o piatră în care mai stărueşte sculptată crucea noastră bizantină, rotunzită la capete. Ghizii cari ne conduc şi ne explică toate acestea, iau pietrii de jos şi aruncă în vulturi şi în cruci, ca să le vedem mai bine, crezând că în chipul acesta ne pot arăta mai intuitiv emblema Domnitorilor Bizanțului pe care-au desființat-o în anul 1453, înlocuindu-o cu semiluna.

CONSTANTINOPOL

O zi și jumătate cât stă vaporul aici, avem timp să vizităm orașul în mașini. Șoferul meu e un turc născut la Constanța și trecut aici înainte de răsboi. Îl cunoșteam de astăvară și fiindcă știe perfect românește, la mirarea colegilor mei, li-l prezint spunându-le că e „golan de-al nostru" din Constanța. Cea dintâi țintă a noastră e biserica Sfânta Sofia. Mașinile ne duc prin străzi întortochiate, trec podul Galata peste „Cornul de Aur" și urcăm ajungând sus într'o piață largă în marginea căreia se află biserica închinată Sfintei Sofii („Înțelepciunii"). Cea mai mare biserică ortodoxă și cea mai veche se află în fața noastră în toată măreția ei. Această biserică a fost zidită mai întâi în anul 320. În anul 390 sub domnia Împăratului Arcadie a fost incendiată. Reconstruită în anul 408 sub domnia Teodorei, ea a fost total distrusă în timpul unei mari revoluții sub domnia lui Iustinian, care a reconstruit-o complect în anul 532 cu concursul tuturor regiunilor vastului său imperiu. Astfel templul Dianei din Efes a furnizat cele 8 columne de porfir roșu.

10.000 lucrători au fost întrebuințați timp de 5 ani la construirea acestei biserici. Inaugurarea a avut loc în 27 Decemvrie 537, fiind de față Patriarhul Ménas, iar la terminarea ei Iustinian plin de mândrie a strigat: „Te-am întrecut Solomoane!".

Nu intrăm pe poarta principală, ci pe o poartă lăturalnică, pe lângă o fântână, unde turcii își spală picioarele înainte de a intra în biserică. Lume săracă ne cere bacșiș; o femeie își lustruește unghiile cu roșu, fiindcă așa cere legea ei. În 1911, când am fost întâi, femeile purtau văl pe față și erau interesante, dând iluzia că toate își ascund frumusețea; azi femeile sunt descoperite la față și nu mai prezintă nici un interes; sunt femei sărace, cu fața arsă de soare ca și femeile dela noi, cari cer milă la ușa bisericilor. Peste încălțămintea noastră luăm „papuci", fiindcă cu ghetele noastre am face sacrilegiu, călcând în biserica tapetată întreagă cu covoare scumpe și sfinte. Intrând în biserica creștină, azi transformată în geamie turcească, avem impresia că ne aflăm în mijlocul unei vaste piețe, atât este de încăpătoare. Turcii au transformat-o cât au putut, ca să nu mai aibă aspect de biserică creștină. Altarul l-au desființat, sfinții i-au acoperit cu var, aurul l-au luat,

Biserica Sf. Sofia: Interior

bogățiile idem, astfel încât acum nu ne mai izbește bogăția interioară, ci măreția locașului creștin. Iată columnele aduse dela templul din Efes. Sus pe pereți, printre var se zărește câte un cap de sfânt bizantin aurit. Aproape de altar pe o columnă se vede o tăetură despre care se spune că ar fi făcută de sabia lui Mohamed (?), care a izbit aci când a intrat în biserică, călare, peste cadavrele creștinilor cari se refugiaseră aici, crezând că păgânii nu se vor atinge de locașul Domnului. Pe altă columnă urma mânei lui Mohamed, care s'a sprijinit să nu cadă de pe cal. Pe covoarele din biserică stau turci în genunchi cu fața aplecată în jos și spre Mecca, rugându-se și păstrându-și locul în pătratul însemnat pe covor. La intrarea cea mare o columnă are o gaură în care dacă îți bagi degetul și te gândești la ceva, ți se împlinește dorința... Un chip de sfânt stăruește limpede, pictat pe bolta dela intrare. Poarta

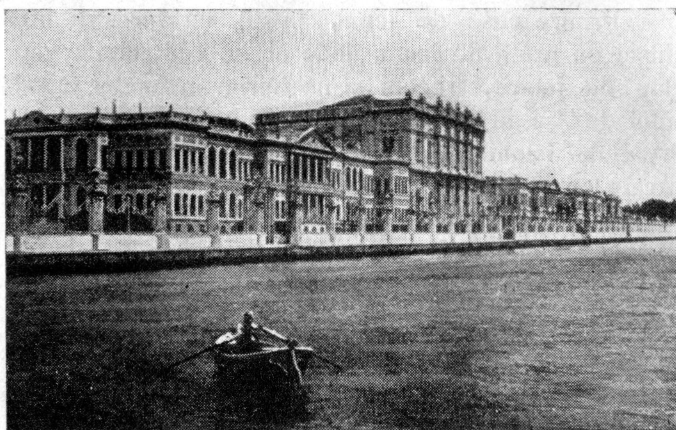
cea mare a bisericii păstrează pe ea încă urmele crucii de fier prinsă de ea, cruce pe care Turcii au rupt-o, lăsând din ea numai marginile Azi biserica pentru Turcii lui Kemal, este un monument istoric şi-l păstrează cu îngrijire, desgropând de sub var sfinţii auriţi. Kemal Paşa, oridecâteori intră în Sfânta Sofia, totdeauna stă cu capul descoperit. În cele patru colţuri exterioare ale bisericii se ridică 4 minarete cari se văd de departe de pe Bosfor, dând bisericii aspect de geamie.

În marginea cealaltă a pieţii celei mari se află moschea Sultanului Ahmet, zisă moschea albastră, zidită din orgoliu naţional. După ocuparea Constantinopolului şi transformarea Sfintei Sofii în geamie, creştinii spuneau Turcilor că ei nu pot zidi aşa ceva. Turcii vrând să arate că şi ei sunt meşteri, au zidit moschea albastră, de proporţii uriaşe şi ea, dar fără a avea măreţia Sfintei Sofii.

Eşind din moschea albastră, trecem pe lângă columna arsă şi venim şi intrăm într'un canal subteran, care nu e altceva decât un apaduct bizantin, un lac imens subteran din care ies trei sute de columne de piatră cari sprijinesc plafonul, deasupra căruia sunt case zidite şi străzi ale Constantinopolului.

Aproape de biserica Sfânta Sofia este muzeul naţional, unde Turcii au adunat multe monumente, greceşti, romane, bizantine, din tot imperiul pe care ei l-au nimicit. Aci se află şi frumosul sarcofag de marmoră, sculptat, al lui Alexandru cel Mare, cel mai frumos sarcofag din lume. În altă parte a bisericii Sfintei Sofii este vechea biserică creştină Sfânta Irina, transformată azi în muzeu, în care noi Românii vedem şi ceva al nostru: tunurile dela castelul Peleş şi dela statuia lui Mihai Viteazul cucerite de Români în 1877 la Plevna şi luate înapoi de Turci în 1916, când armatele germane aliate au ocupat Bucureştii.

Mai departe spre răsărit drumul nostru duce în locuri tainice, cari odinioară nu erau accesibile nici creştinilor, nici turcilor: mergem spre Seraiu, vechiul palat al Sultanilor. Acum Seraiul este şi el transformat în muzeu şi dupăce plătim o taxă, intrăm pe poarta joasă, boltită, în curtea grădinei Seraiului, umbrită de arbori groşi, înalţi platani cari îşi scutură frunzele peste noi. La stânga ghidul ne arată vechea sală de consiliu a miniştrilor, iar la o parte un părete închis cu zăbrele de fier, prin care priveau soţiile sultanului şi ascultau şi ele hotărârile miniştrilor. Mai departe în curtea a doua, palatul transformat în muzeu, unde în dulapuri închise cu sticlă vedem costumele sultanilor din diferitele epoci ale istoriei Turcilor. Un scaun-tron de toată frumseţea şi împodobit cu sute şi mii de pietri scumpe care azi ar valora sume fabuloase şi bugete de ani, scaun dăruit sultanului de şahul Persiei. Mai multe medalii ale sultanilor, între cari vedem şi o medalie românească de aur cu chipul

Dolma Bagtsé

regelui Carol I, medalie dăruită de regele Carol sultanului. Intr'un dulap vedem mâna dreaptă mumificată a lui Ioan Botezătorul, îmbrăcată în aur.

Curtea întreagă a Seraiului e pardosită cu pietri rotunde mici, cu un diametru de 10 cm., aşezate în dungă, aşa că pentru pardosit a fost nevoe de câteva milioane de pietri de acestea. In marginea curţii avem locuinţele cadânelor şi ale eunucilor, locuinţe cari nu prezintă nimic deosebit; faima lor era numai taina de a nu le vedea nimeni.

De pe terasa seraiului avem o privelişte minunată asupra Bosforului, asupra Mării de Marmoră şi asupra Cornului de Aur, privelişte cu care nu se poate asemăna alta în lume, după opinia cunoscătorilor. Vederea de pe Citadela Cairului asupra oraşului e frumoasă, dar nu se poate compara cu cea de aici. In Bagdad n'am fost, dar nu cred că poate avea aşa ceva, astfel încât cu drept se poate spune, că priveliştea dela Seraiul din Constantinopol e adevărată privelişte, cum se descrie în „o mie şi una de nopţi". Astăvară aici a fost primit şi ospătat Amanullah regele Afganului, care dupăce a călătorit prin întreaga Europă şi trecând şi prin Turcia ajungând acasă a crezut că poate fi şi el în Afganistan ceeace e Kemal în Turcia, reformând totul. Era să-l coste viaţa şi s'a bucurat că a putut fugi sănătos din ţara sa.

In acest loc frumos al Seraiului petrecea sultanul şi aici supuşii îi trimeteau din marea lui împărăţie sclave frumoase din Siria, Arabia şi Egipt, fete tinere cari nu ştiau de părinţii lor şi cari aici petreceau zile de trândăvie şi de plictiseală, fiind păzite de eunucii cu glasul copilăresc şi cu faţa grasă, unsuroasă. Alte sclave erau cumpărate din Sudan şi Abissinia, dela Arabii cari şi azi vând sclave în Djidda, portul oraşului Mecca. Asta e vechiul Seraiu. Cel nou e în Galata, pe malul mării şi se numeşte Dolma Bagtsé. De mult sultanii nu mai locuiau în vechiul Seraiu. În Dolma Bagtsé a fost primit şi Prinţul Carol la anul 1867, când a venit în Ţară supusă Turcilor. Din Serai scoborâm în jos şi mergem prin Fanarul evo-

cator de amintiri jalnice pentru Țara românească.

Printre case de lemn, pustii, cu ferestre închise, cu gratii de lemn, unde nu se vede nici acum chip de femee, trecem și ne oprim în fundul Cornului de Aur la mormântul lui Ejule, comandant al Profetului Islamului. Mormânt frumos în fundul curții pavate cu pietre late, albe, semănate cu platani și populat de porumbei blânzi. Odinioară acest loc era interzis creștinilor și îndrăsneala vre-unuia de a pătrunde aici era pedepsită cu moarte.

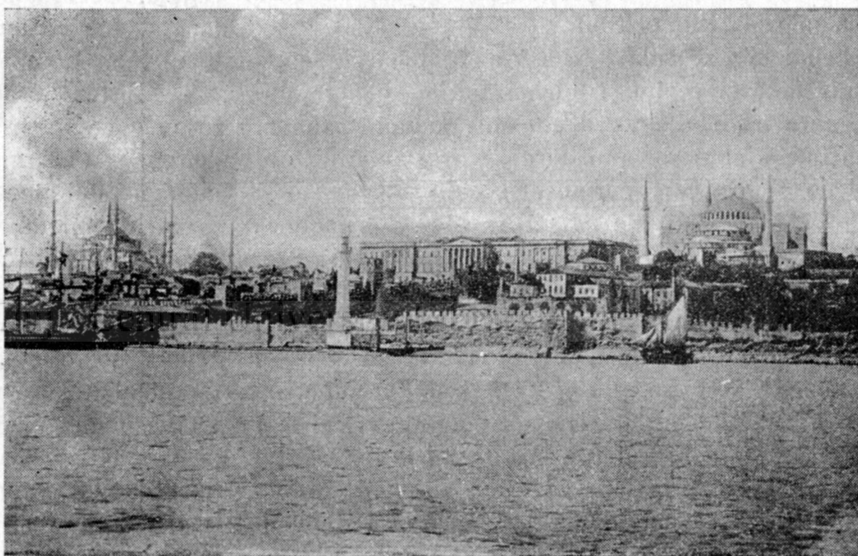
Cornul de aur! Ce nume frumos! Ce e cornul de aur? Este o înfundătură a Bosforului cu apa lui pe lungime de câțiva km. și lățime de câteva sute de metrii. Se numește așa, fiindcă această parte a Constantinopolului era centrul vieții orașului; aici se scurgeau toate bogățiile imperiului turcesc ca într'un corn de aur. Aici s'au strâns și dările Țărilor Române și aici erau aduși copiii luați cu de-asila dela mamele române, pentru a forma soldați ieniceri din ei.

Mașinile ne-au urcat la deal pe lângă un cimitir grecesc, care mi-a adus aminte că aici este înmormântată Elena Negri, „Steluța" lui Alexandri, moartă pe vapor în brațele lui, când se întorcea din Italia, unde încercase să-și vindece boala care nu iartă. Sus, ne-am oprit lângă zidurile bizantine și lângă un alt cimitir mare, prin care lumea și vitele trec nepăsătoare. Urcați pe zidurile bizantine privim spre cornul de aur. Deasupra Cornului, pe o colină, trebue să fie și „Bogdan Serai", adică palatul Moldovei, unde locuiau Domnii Români care veneau la Constantinopol, și tot pe-acela trebue să fie și „Vlah Serai".

Pietrile așezate la mormintele morților sunt plecate și răsturnate cele mai multe, încât par resturile unui ghețar topit. Atâția morți sunt aici! E o pădure de pietrii! Și nu se vede prin cimitir nici o ființă stând la piatra vre-unui mormânt. Nu mai plânge nimeni în acest cimitir.

Din toate bisericile cari aparțin veacului al XIV-lea mozaicurile dela Kahrié-Djami, sau poate mănăstirea Chora din Constantinopol, sunt acelea cu cari se aseamănă mai mult frescurile Bisericii Domnești atât ca compoziție, cât și colorit. Lucrul acesta se poate vedea din compoziția unor scene biblice din ambele biserici cum ar fi: Călătoria lui Iosif și a Mariei însoțiți de Iacob spre Bethleem; Întrebarea celor trei crai cu Irod Împăratul, unde s'a născut Isus Hristos; și Irod întrebând pe farisei și cărturari, unde s'a născut Isus.

Pentruca să intrăm în cetatea Constantinopolului trecem pe sub Poarta Adrianopolului, faimoasa poartă pe unde au intrat Turcii în 29 Maiu 1453, când au ocupat orașul. Căci dela Adrianopol au venit Turcii și au intrat aci. Tot imperiul bizantin căzuse, afară

Adio, Constantinopol.

de Bizanț, care stăruia încunjurat de toate părțile.

Mergem și vedem și vechea biserică „Chora", „Kahriè Djami", veche biserică creștină transformată și ea în geamie și acum în urmă declarată monument istoric și îngrijită. În biserică se lucrează la descoperirea vechilor picturi bizantine și simțim o bucurie nespusă văzând cum apar de sub varul alb sfinți în mozaic aurit, de toată frumusețea. Turcii de azi țin foarte mult la această „geamie" și se mândresc cu acest monument istoric al lor.

(Va urma) Dr. EUGEN DOBROTĂ

PENTRU MICI ȘI MARI

DRAGOSTEA DE LECTURĂ

Lectura este pentru suflet, ceeace este pâinea pentru trup. Ea nutrește și sporește forțele spiritului, ne luminează, deschizându-ne orizonturi, pe care noi nu le putem închipui. Prin lectură ne vom înmulți cunoștințele avute, vom deveni capabili de a servi societatea și pe noi înșine.

Să iubim dar lectura, căci ea a fost pasiunea tuturor oamenilor mari. Toți oamenii iluștrii, al căror

nume a rămas nemuritor, străbătând lungimea secolelor, sunt în mare parte operile lecturei.

Care poate fi omul într'adevăr instruit, să cuteze a contesta farmecul lecturii şi plăcerile ce ni le procură.

In lectură găsesc odihna spiritului, ea-mi linişteşte urechea obosită de zgomotul şi de strigătele mulţimii. Lectura este alimentul tinereţii şi farmecul bătrâneţei, ea înfrumseţează prosperitatea, iar în decadenţă este un refugiu. Cărţile sunt pline de atracţie pentru interiorul caselor noastre şi în afară nu ne sunt o sarcină, ele călătoresc împreună cu noi, aducându-ne mângâere şi fericire.

Câţi oameni ajunşi la maturitate, sau în declinul vieţii nu au simţit admirabilele binefaceri ale lecturii! De câteori obosiţi de afaceri, zdrobiţi de amare decepţiuni, n'au căutat mângâerea şi repausul, sau uitarea unei mâhniri, în paginile unui mare filosof sau al unui iscusit povestitor? Nu e rar ca cei vii să ne înşele, să ne tradeze sau să ne părăsească în nenorocire, prin golul vorbelor, prin prejudiţiile sau pasiunile ce-i captivează, ne obosesc şi ne plictisesc. Ce mângâere sufletească găsim întorcându-ne atunci către iluştrii morţi, care ne-au lăsat în scrierile lor gândirile cele mai înalte şi cele mai nobile, fructele lecturii, experienţei şi meditaţiunii lor. Poate că n'aţi cunoscut încă amărăciunile şi decepţiunile vieţii; mai curând sau mai târziu veţi vedea apărând zile triste şi noroase, când vă veţi simţi apăsaţi de melancolii profunde, când veţi avea momente de întristare pe care compania oamenilor nu va face decât să le agraveze; amicii chiar nu vor găsi cuvinte, care să poată pătrunde până în fundul inimei şi să vă poată mângâia.

Luând cartea unui înţelept, citind câteva pagini dintr'un scriitor preferat, vom vedea cum se risipesc gândurile negre, vom deveni mai tari şi mai buni.

O carte bună este un amic preţios, un amic care ne consolează şi ne luminează, care ne mângâe şi ne distrează mai cu seamă în ziua de astăzi, când amicii sinceri devin din ce în ce mai rari.

Să căutăm dar în cărţi a găsi această lipsă regretabilă fără care un om cu sentimente mai dinstinse nu poate trăi, căci o carte este un prieten credincios, care nu ne va trada niciodată, un amic pe care îl ascultăm cu plăcere seara înainte de culcare şi punându-l sub căpătâi îl regăsim dimineaţa, vorbindu-ne din nou cu aceeaş dragoste şi sinceritate, dându-ne sfaturi folositoare, oferindu-se să ne conducă în timpul zilei următoare prin potecile primejdioase ale vieţii. In timpul lungilor seri de iarnă, ce preţios amic este o carte! In acest anotimp, distracţii sunt destule, cu toate acestea cărţile sunt cel mai potrivit leac contra plictiselii şi monotoniei.

Uitaţi-vă în casa unui lucrător, un copilaş care abia ştie să citească, unicul savant în mijlocul familiei întregi de nevoiaşi, cum citind o istorioară morală şi instructivă, familia întreagă îl ascultă şi toţi devin mai buni şi familia mai strâns unită.

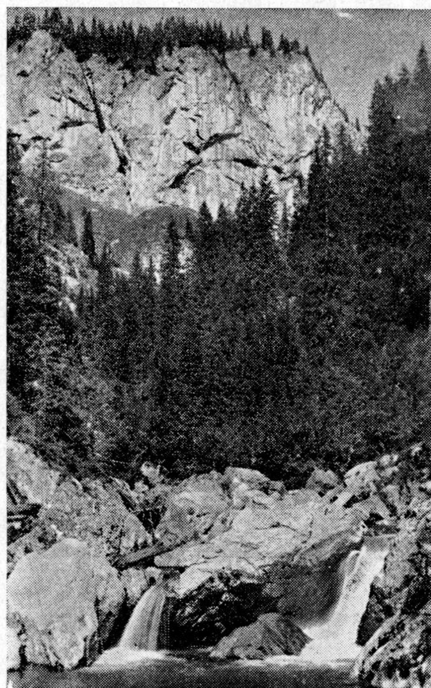
Vă pot afirma cu siguranţă, că dintre toate plăcerile vieţii, farmecul lecturii este cea mai intimă, mai durabilă, mai adevărată şi mai nobilă în comparaţie cu altele, cari deşi mai seducătoare, au desavantajul de a lăsa în urmă amărăciune şi desgust. De multe ori admiraţia şi fericirea provocată sunt atât de mari, încât simţim absoluta nevoe de a citi şi altuia paginile sau cuvintele cari ne-au fermecat, transportat şi pasionat, plăcerea dublându-se prin această împărtăşire de sentimente frumoase.

Gustul pentru lectură şi studiu este cel mai bun prezervativ contra miilor de primejdii ce ne ameninţă viaţa zilnică. Cu-i nu-i plac aceste delicioase distracţii, ce va face în orele libere?

De sigur va pierde timpul în vizite inutile, în chefuri şi ospăţuri, va frecventa locuri şi adunări unde plăcerile domnesc, unde îşi va sacrifica liniştea sufletească, respectul de sine însuşi, sănătatea, averea şi onoarea.

Dragostea de cărţi serioase şi instructive ne va scăpa de asemenea tentaţii periculoase, desvoltându-ne în schimb gusturi mai delicate, instincte mai nobile şi mai superioare. Cultivându-ne inteligenţa şi simţirea, vom scăpa de seducţiuni, căci vom prefera plăcerile spiritului celor materiale cari înjosesc sufletul, rănesc inima şi vestejesc de multeori existenţa întreagă.

DUMITRU N. COSTENCU

Valea Ialomicioara

AL TREILEA CONGRES

„OASTEA" LA SIBIU

La praznicul Pogorârii Duhului Sfânt, în 27 şi 28 Maiu 1934, s'a desfăşurat în oraşul Sibiului a treia mare adunare a societății religioase *Oastea Domnului.*

Frați şi surori, din această mare organizație religioasă, au venit din toate părțile țării, în metropola Oştii Domnului, în număr de peste două mii, cu deosebire mulți din Bucureşti, din Basarabia şi Bucovina. A fost o procesiune religioasă imposantă, cum rar se vede în oraşele noastre.

Oastea Domnului la ieşirea din biserica catedrală

In ziua primă ostaşii Domnului asistă la sfânta liturghie în catedrală, unde a slujit P. S. Sa Arhiereul vicar Vasile, asistat de un sobor de preoți.

După sf. liturghie a urmat întrunirea ostaşilor în curtea şi aula Academiei teologice Andreiane. Aici s'au executat imnuri religioase şi au cuvântat mai mulți dintre membrii veniți la adunare.

A doua zi după terminarea serviciului divin, s'a deschis la ora 11 a. m. congresul al treilea în marea sală dela „Thalia", prin cuvântul rostit de P. S. Sa Arhiereul vicar Vasile, care tălmăceşte în cuvinte luminoase întâi rostul serbării Rusaliilor, apoi rostul mişcării din Oastea Domnului, menită să înviorează şi să

Oastea în curtea Academiei Teologice

întărească viața religioasă ortodoxă a poporului românesc.

Cuvântări, ascultate cu evlavie și cu multă atenție, și cuprinzând sănătoase îndrumări, au mai ținut dnii: Al. Lascarov-Moldovanu și I. Gr. Oprișanu, din București, inginerul Cihodar din Iași, Dr. Suciu Sibianu din Brașov, D. Pompiliu din Oradea; Protopopii: Aurel Nistor din Sf. Gheorghe, Vasile Stoicanea din Zărnești; Preoții: Oatu din București, Șerpoianu, Cercel din Chișinău, Gh. Secaș și N. Popoviciu din Sibiu ș. a.

Procesiunea Oastei

Din vorbirile ținute s'a putut vedea din nou, că Oastea Domnului, sub conducerea preoțimii este o devotată slujitoare a Bisericii ortodoxe; s'a constatat că această societate poate să transforme sufletește pe toți ceice se apropie de dânsa; învățăturile lui Hristos reînoesc sufletele mai mult decât ori care altele... Astfel *Oastea Domnului* se poate numi cu adevărat *Oastea Bisericii.*

Un raport, lămurit și scurt, al părintelui Gh. Secaș (Sibiu) expune situația actuală a societății Oastea Domnului, scoțând la iveală că mișcarea aceasta religioasă are peste *o sută de mii* de aderenți în întreg cuprinsul țării, — ostași ai Domnului avem chiar și în America, în Sârbia, Bulgaria și Ungaria. Vorbitorul mulțumește, la sfârșit, tuturor participanților veniți deaproape și din mari depărtări la adunarea a treia a societății. Ostașii, în cântece religioase, pornesc spre căminurile lor.

T. R.

NOTELE UNUI STUDENT

Din sbuciumul tineretului de azi

Cu brațele suflecate și cu sângele clocotind în vine, își adună o parte din tinerimea cultă de azi material ca să-și zidească edificiul vieții de mai târziu. O altă parte abia își târește viața de azi pe mâine, de greul scepticismului dezolant și de slăbănogirea precoce a patimilor ucigătoare. Iar o alta, în fine, își țese pânza vieții cu bătătura câștigată din lichelismul politic, a cărui anexă incoloră se face. Toate trei categoriile însă — și altele dacă mai sunt — se sbat cu putere să treacă prin strâmtoarea vremurilor noastre.

Și, se pare că clocotul vulcanic al sufletului tânăr nu-și va afla curând repaus. Se va cheltui cum se cheltue lumina, până când energiile supraabundente își vor canaliza o albie de viitor. Insă în toată zdroaba mai lentă sau mai vioaie a vremii de azi, mi se pare că prea mult lipsește sursa de viață creștină. Intre raiul copilăriei, când tânărul era miruit cu credința vie a părinților — dacă au avut-o — și între laboratorul universității, care vrea pe tânăr de multe ori gol de orice prejudecăți și credințe, se dă o luptă grea, adeseori cu eliminarea totală a celui dintâi. Și dacă mai punem la socoteală și zig-zagul neregulat al patimilor pe care le crează libertatea academică, atunci vedem și mai bine lipsa inexorabilă a chiagului de viață creștină.

In desorientarea generală ce pune stăpânire pe sufletul lui, studentul își conturează cu greu liniile lui sufletești. El se vrea liber, dar ar activa cu plăcere și sub conducerea celor mai mari, dacă i-ar da aceștia mai multă grije de cele sufletești. Și fiindcă aceasta nu se prea dă, el încearcă drumuri, de multe ori rătăcite. Aceasta mai ales în orientarea socială și politică. Nu se clădește însă aproape deloc studentul cu adânci temelii de convingeri creștine. Peste mizeria și greutățile vieții, rămâne marea problemă: Ce contururi sufletești ia studențimea? Ce linie de caracter prezintă ea: dreaptă sau frântă? Spre ce culmi de ideal urcă gândul tainic al tânărului? Să le îndreptăm deci microscopul cercetării în primul rând spre adâncirea lăuntrică, în care se oglindește apoi tot cerul aspirațiilor morale și se lucrează tot entuziasmul necesar în lupta vieții.

T. B.

VITRINA CARȚII

CRONICA LITERARĂ

SUFLETUL ÎN CULTURA CONTIMPORANĂ, de *I. N. Lungulescu*, editura „Revistei Teologice", Sibiu, 1934, p. 87. Lei 30.

Problema spiritualității noastre este o problemă care a preocupat totdeauna gândirea omenească. Ea s'a impus cu mai multă sau mai puțină tărie, după împrejurări. Astăzi par'că preocuparea aceasta devine din ce în ce mai intensă.

Plecând dela această constatare, autorul ne aduce dovezi din două domenii mai importante ale culturii umane — din filosofie și din știință, — prin cari ne documentează existența unui spirit deosebit de materie, spirit care se folosește de corpul nostru ca de un instrument fără altă relație mai intimă.

Dovada filosofică o face prin expunerea concepției filosofului H. Bergson. Acesta combătând paralelismul psiho-fiziologic afirmă, că între manifestările fiziologice ale creerului și cele ale spiritului ca viață mintală, desfășurată prin creer, nu există identitate ci doar solidaritate. Rolul creerului se reduce la două categorii de fapte: 1. de a pune și de a menține viața spiritului în contact cu realitatea și 2. de a folosi ca instrument vieții spirituale, fără a o creia însă. Și în adevăr, sănătatea spiritului nostru se caracterizează prin logica manifestărilor lui. Această logică se observă și în cazurile de nebunie, pentrucă aceasta nu alterează logica ci scoate doar pe om din realitate. Cazurile de afazie (neputință de a vorbi fără ca organul limbajului să fie alterat) ne întăresc și mai mult inexistența paralelismului. In afazia progresivă bolnavul uită mai întâiu numele proprii, apoi cele comune, adjectivele și în urmă verbele, indiferent care parte a creerului a fost atinsă. Dacă creerul ar fi depozitarul acestor cunoștințe, ar urma ca ele să dispară nu într'o anumită ordine, ci deodată cu leziunea părții care le conține.

Știința ne confirmă indirect același lucru. Materialismul științific, reprezentat prin Moleschott, Vogt, Büchner, Haeckel, făcea din viața mentală o funcțiune a creerului. El se baza pe trei categorii de fapte: 1. raportul de dependență între desvoltarea inteligenței omului și între desvoltarea, forma și dimensiunile creerului; 2. existența raportului între manifestările fizice și fiziologice și între procesele mintale; 3. legătura între leziunile cerebrale și alterația vieții sufletești. In ce privește primul argument, autorul ne aduce o mulțime de fapte, rezultate ale cercetărilor științifice mai noi, cari ne dovedesc că între creer, fie ca volum, fie ca greutate, fie ca întindere de suprafață, fie ca număr de circumvoluțiuni și gradul de inteligență al omului, nu e nici un raport de absolută proporționalitate. Al doilea argument încă nu poate sta, pentrucă dacă se admite că la anumite intervale de timp celulele corpului se schimbă complect, ar trebui ca și conștiința eului să se schimbe. Or aceasta nu se schimbă. Al doilea argument îl înlătură faptele relatate de medicii chirurgi. In războiu medicii au avut cazuri de leziuni cerebrale sau chiar eliminări de părți din creer, cari n'au avut nici o repercursiune asupra vieții mintale. Așa că dacă ar fi să tragem o concluzie, putem spune că „creerul mai mult limitează gândirea decât o eliberează, mai mult mărginește sufletul decât îl exprimă, mai mult împiedecă spiritul de a se desvălui, în toată amploarea și strălucirea ființei sale, decât îl manifestă, nelăsând să treacă în conștiința omului, decât ceeace e posibil să fie exprimat prin prea limitatul și prea simplistul mecanism al mișcărilor sale" (p. 60).

Autorul a reușit să prindă esențialul în această problemă și să ni-l redea într'o formă clară și ușor de înțeles chiar și de către cei neinițiați în problemele filosofice și științifice. Expunerea, prin numeroasele cazuri reale înșirate aci ca dovezi a celor afirmate, are darul convingerii neîndoelnice.

L. BOLOGA

REVISTE

Intr'o epocă de plămădiri, cum este epoca de prefaceri sociale și culturale, pe care o traversăm, indiciile de vitalitate potențială sunt totdeauna îmbucurătoare. Printre aceste semne desvelitoare de energii încă latente, necaptate și necanalizate, sunt și numeroasele reviste cari au apărut în ultimii ani atât în capitală cât și'n principalele centre de provincii. Intre ele au fost și vor fi multe efemeride; unele de un suflu mai lung, altele scrise de-o generație care dovedește a fi depășit inteligența, stadiul milenar al rațiunii. In sfârșit cu toată efervescența și programele anunțate, până'n prezent n'a reușit să impună vre-un mare scriitor și mă cuget la toate domeniile clasice ale literaturii: poezia, epica și teatrul.

De aceea credem că importanța lor nu trebue căutată numai decât în literatură, ci mai mult în contribuția culturală. Atunci încercările debile, florile palide, grandilocvența fără fond pot fi neglijate, iar aportul de reținut va veni sau *nu* dela studiile serioase și dela perspectiva culturală și socială pe care-o deschid.

In acest sens semnalăm pentru cititorii noștri în primul rând excelenta revistă dela Cluj: *Gând românesc,* de sub priceputa conducere a d-lor *I. Chinezu* și *O. Boitoș. Gând românesc,* care se

află la al 5-lea număr din anul al II-lea, a reuşit să întrunească în coloanele sale tot ceeace Ardealul tinăr are ca intelectualitate mai autentic şi mai serios. Pornită din iniţiativa şi cu sprijinul *Astrei*, revista a publicat până'n prezent, pe lângă foarte reuşite esseuri (v. Mitul utilului de D. D. Roşca), studii istorice, sociologice, de drept internaţional, precum şi juste şi pătrunzătoare cronici literare şi culturale, semnate de domnii Chinezu şi Boitoş. In ultimul număr remarcăm esseul d-lui V. Băncilă „Teoreticism", bogat în sugestii şi oareşcum o replică la „Mitul utilului", analiza critică şi subtilă a d-lui V. Bogdan despre filosofia lui D. D. Roşca, şi interesanta contribuţie istorică a d-lui I. Moga „Tribuniştii şi mişcarea memorandistă". Astfel redactat „Gând românesc" răspunde *unei reale necesităţi culturale* şi din paginile demne ale revistei se desprinde adevărata îndrumare a tinerei noastre culturi ardeleneşti.

O altă menire culturală îndeplinesc revistele *„Hotarul"* dela Arad şi *„Provincia literară"* dela Sibiu, amândouă tipărite în excelente condiţii tehnice. „Hotarul" îşi are rostul său bine definit la graniţa de vest a ţării, unde publicaţiile româneşti au încă chemarea de-a afirma puternic rolul nostru civilizator faţă de minoritarii refractari şi sceptici. Revista a împlinit un an dela apariţie. Iată cum difineşte cu această ocazie dl Al. Constantinescu, programul ei: *„Hotarul* s'a născut din necesitatea de a evidenţia manifestarea pe cont propriu a individului activ şi creiator în domeniul cultural şi literar. N'am acceptat nici o tutelă... onorifică şi n'am cerut sprijinul material al nimănui. Fără comitet statutar şi fără regulamente de funcţionare — pe deasupra lor — trăim de 3 ani ca „Ateneul popular" şi-am făcut să apară douăsprezece numere de revistă. Am trăit în atmosfera mediului şi timpului nostru, ne-am asimilat-o, am interpretat-o, câteodată am exteriorizat-o cu fidelitate — fără a fi avut pretenţia s'o canalizăm".

Provincia literară a apărut şi continuă să fie tipărită prin destoinicia şi amorul desinteresat pentru literatură a directorului ei: *dl Paul Constant.* Reţinem din ultimul număr (Aprilie—Maiu 1934) protestul sentimental *„O nedreptate"*, îndreptat contra abandonării clasicilor din repertoriul teatral şi a zeflemelei frivole a tineretului de azi semnat de incorigibilul idealist dl *H. Petra-Petrescu;* amuzanta schiţă *„Un om cu răspundere"* a *dlui P. Constant* şi bogatele cronici informative, literare, culturale şi teatrale. Revista este expresia publică a grupării de intelectuali „Thesis" care desfăşoară în oraşul nostru o frumoasă activitate literară şi menţine „standardul" unui nivel cultural de lăudat.

p. d.

Nu putem încheia această sumară cronică a revistelor ardelene fără să tăiem la răboj publicaţia periodică a Astrei-Braşov, „Ţara Bârsei", condusă cu iscusinţa distinsului profesor şi a încercatului publicist *A. Banciu.* Valoarea revistei constă mai ales în împrejurarea, că îşi face un titlu de onoare programatică din desgroparea figurilor şi faptelor din istoria admirabilului colţ de pământ românesc al Braşovului. Condiţiile tehnice în cari apare revista sunt tot atât de îngrijite ca şi cuprinsul ei.

n. c.

DACOROMANIA VII. Buletinul „Muzeului limbei române" condus de dl Sextil Puşcariu, profesor la Universitatea din Cluj şi membru al Academiei române. Tomul VII al *Dacoromaniei* se prezintă în aceleaşi condiţiuni occidentale, ca şi cele anterioare şi este una dintre cele mai strălucite realizări ştienţifice ale Universităţii din Cluj datorită dlui Sextil Puşcariu, o glorie a ştiinţei româneşti, savanţilor profesori şi harnicilor colaboratori. Publicaţia constitue un preţios instrument de muncă, indispensabil oricărui specialist şi-o podoabă pentru biblioteca intelectualilor.

p. d.

CE S'A ÎNTÂMPLAT IN LUNA TRECUTĂ

La noi

PP. SS. LL. NICOLAE, EPISCOPUL CLUJULUI ŞI GRIGORIE, EPISCOPUL ARADULUI — membri ai Academiei române.

Intr'una din şedinţele ultimei sesiuni a Academiei române, P. S. Episcopi Nicolae Ivan şi Grigorie Comşa au fost aleşi membri onorari ai celui mai înalt aşezământ de cultură românească.

Inalta dinstincţie este o meritată răsplată pentru cei doi ierarhi ai Bisericii noastre, cari au desfă-

P. S. Episcop Nicolae al Clujului

P. S. Episcop Grigorie al Aradului

șurat prodigioasă activitate culturală în cadrul instituției sacre pe care o slujesc cu credință și devotament. P. S. Nicolae și-a vădit vrednicia culturală mai ales prin ctitorirea falnicei catedrale din capitala Ardealului, ca și prin lupta *românească* pe care a purtat-o de câteva decenii în viața obștească a neamului.

P. S. Grigorie este cunoscut ca unul dintre cei mai harnici scriitori bisericești și ca unul dintre cei mai entuziaști propoveduitori ai ortodoxiei și ai naționalismului la granița de vest a României.

Întreaga Biserică se bucură de înalta distincție a devotaților săi slujitori.

DESVELIREA MONUMENTULUI LUI AUREL VLAICU. In ziua de 28 Maiu a. c. a avut loc la Binținți solemnitatea desvelirii monumentului marelui aviator român Aurel Vlaicu. La solemnitate au participat mama și fratele eroului aviator, subsecretarul aerului dl Radu Irimescu și o mare mulțime de intelectuali și țărani din județul Hunedoara.

Slujba dumnezeiască a ținut-o P. C. Părinte protopop I. Moța, înconjurat de un sobor de preoți. O serie de oratori au zugrăvit în cuvinte potrivite vrednicia lui Aurel Vlaicu și semnificația națională a jertfei lui. Amintim între alții pe d. subsecretar R. Irimescu, P. C. Păr. prot. I. Moța, A. Demian dir. liceului din Orăștie, colonel Botez, înv. Crăciun etc. Dar ne întrebăm, unde a fost *aviația?* De ce a lipsit dela această solemnitate? Căci cel puțin *aici* se cuvenia să zboare cineva.

M. Sa Regele Carol al II-lea

ZIUA DE 8 IUNIE, a Restaurației, a fost sărbătorită cu deosebită solemnitate în întreaga Țară, mai ales prin producțiuni sportive.

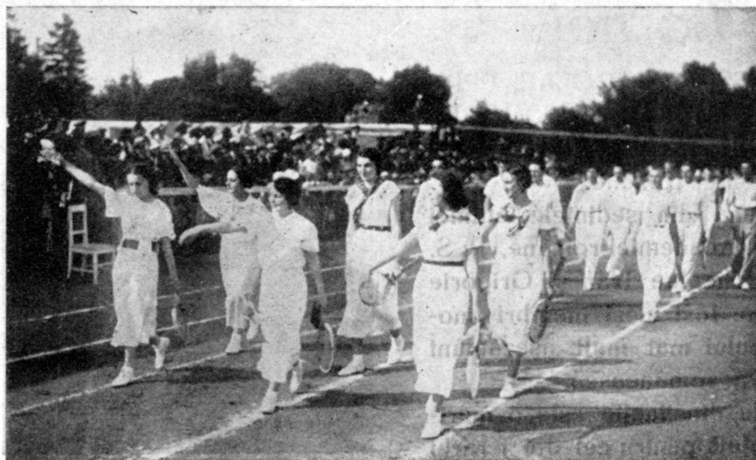
La Sibiu încă a avut loc cu acest prilej un festival sportiv, pe stadionul O. N. E. F., la care au participat toate școalele și societățile din oraș — ca și armata.

Ziua restaurației la Sibiu: Salt peste capră

Aviatorul Aurel Vlaicu

Ziua restaurației la Sibiu: Echipa de Tenis

Noua Catedrală din Mediaș

VIZITĂ CANONICĂ. P. S. Arhiereu Vasile, vicarul mitropoliei Ardealului, însoțit de păr. consilier Ieronim Grovu și de prot. I. Crăciun a cercetat într'o săptămână toate parohiile protopopiatului Mediaș. Poporul credincios, în frunte cu autoritățile, i-a făcut pretutindeni o entuziastă primire. Ziditoare de suflet au fost slujbele divine ce s'au ținut prin biserici ca și predicile ce le-a rostit cu acest prilej P. S. Arhiereu Vasile.

CONGRESUL INVALIZILOR. Invalizii și-au ținut congresul la București. Aici, în Capitala țării, și-au cerut — a nu știu câta oară — drepturile. Drepturile jertfei lor de suflet și de sânge. Drepturile mădularelor lor amestecate cu pământul scump al țării pe care au eliberat-o de dușman și au întregit-o în hotarele ei firești. Cortegiul în care au defilat mucenicii idealului nostru național a fost impresionant pentru orice privitor în stare să se mai impresioneze. Ar fi vremea însă să li se facă dreptate celorce de-atâția ani se tot adună la București pentru a-și cere nu răsplata jertfei lor, ci pur și simplu putința unui traiu omenesc la care au tot dreptul.

Fiindcă, vedeți dumneavoastră, câtă vreme mutilații cari au defilat recent pe Calea Victoriei nu-și primesc nici cele două — trei sute de Lei lunar, sunt „invalizi" cari încasează pensii lunare de 5—6 mii de Lei, fiind cel puțin așa de citavi ca mine; și eu — slavă Domnului — n'am nici un baiu.

N. C.

D. LOUIS BARTHOU, ministrul de externe al Franței ne-a cercetat țara. Distinsului oaspe i s'a făcut o primire regească. Intr'o ședință solemnă a corpurilor legiuitoare reunite, dl Barthou a fost proclamat cetățean de onoare al României; iar într'o ședință solemnă a Academiei române, d-sa a fost proclamat membru de onoare al înaltului așezământ de cultură românească.

Dl Barthou primește flori în gara Sighișoara

Primirea dlui Barthou în gara Brașov

Curs de ,esătorie; în Zărnești: Un grup de eleve cu conducătoarea lor

CURS DE ȚESĂTORIE LA ZĂRNEȘTI. În iarna trecută s'a organizat la Zărnești un curs de țesătorie românească, sub conducerea distinsei doamne V. Comșa. Douăzeci de eleve din localitate, membre ale soc. „Sf. Gheorghe", au avut putința să-și desăvârșească astfel cunoștințele gospodărești. Dar cursul a avut și o mai înaltă semnificație. El a contribuit la îndrăgirea și păstrarea portului național, căci fiecare elevă și-a confecționat din propria sa râvnă câte-un costum național.

La alții

Dl N. Titulescu

Măreața catedrală din Batum, dărâmată de curând de bolșevici

ROMÂNIA ȘI SOVIETELE. Se știe că dela instalarea sovietelor la cârma Rusiei, România n'a mai avut raporturi diplomatice cu această țară.

Luna trecută s'a întâmplat la Geneva un eveniment extraordinar de important: în urma tratativelor dintre dl N. Titulescu, ministrul nostru de externe și Litvinow, comisarul afacerilor străine ale Republicii sovietelor, cele două țări au hotărât să reia legăturile diplomatice normale.

In acordul încheiat se *perifrazează* numai recunoașterea integrității teritoriale a statelor contractante, (alipirea Basarabiei la patria mamă) și nu se face nici o pomenire de tezaurul nostru dus, în timpul răsboiului, la Moscova. Cele două state se angajează reciproc să nu facă propagandă dușmană ordinei stabilite din Rusia și România.

Rusia sovietică câștigă în prestigiu. Noi am putea câștiga: Repatrierea prizonierilor, restituirea tezaurului și libertatea religioasă a Românilor din țara sovietelor.

Mussolini

Nu știm însă ce se va întâmpla, fiindcă neopăgânii uneori sunt mai răi și mai primejdioși decât păgânii vechi și veritabili.

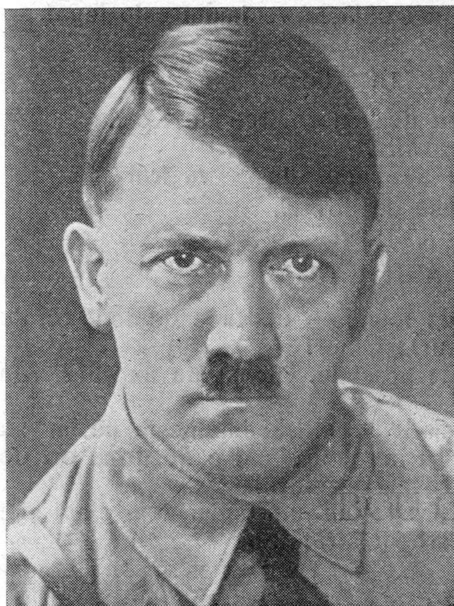
INTÂLNIREA LUI HITLER ȘI MUSSOLINI. Una din recentele senzații ale politicei internaționale a fost desigur întâlnirea celor doi dictatori: Hitler și Mussolini. Ea a avut loc în Veneția. Italienii au făcut o primire dintre cele mai călduroase cancelarului german.

Roadele practice ale acestei întâlniri încă nu se pot prevedea. De bună seamă ele sunt în funcție și de ansamblul situației internaționale, care se schimbă de pe-o zi pe alta.

Intr'un singur punct cei doi eminenți bărbați politici par a fi fost de acord: Necesitatea independenței Austriei. Dar și în această privință lumea are rezerve, căci

simultan cu declarațiile lui Hitler pentru această independență — agenții rasiști provocau disordini și lupte în Austria.

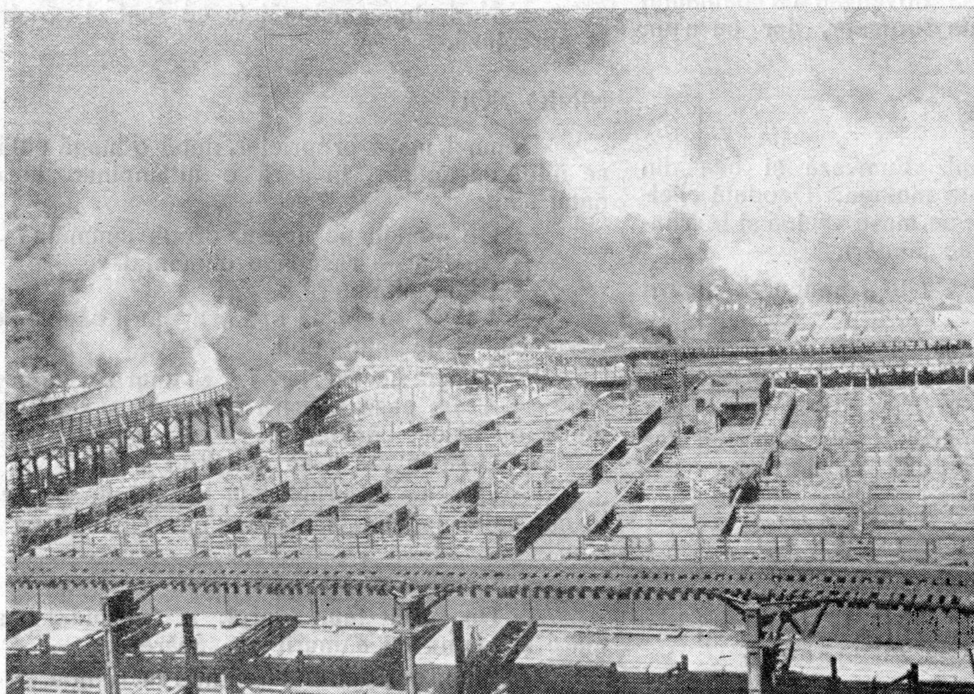
URAGANUL DIN TIBERIADA. Un groaznic uragan împreunat cu rupere de nor a pricinuit imense pagube în orașul biblic al Tiberiadei. Un asemenea prăpăd nu s'a mai văzut în părțile acestea.

Hitler

Potopul din Tiberiada

Incendiul din Chicago

UN GROAZNIC INCENDIU a distrus un întreg cartier din marele oraș Chicago din Statele Unite ale Americei de nord.

Vâlvătaia flacărilor uriașe a mistuit și abatorul orașului.

Se știe că abatorul din Chicago este cel mai mare din întreaga lume.

DELA LUME ADUNATE...

Viața veselă

LA HOTEL

— Aveți o cameră pentru mine?
— Da.
— Prețul?
— In etajul I 300 Lei, în etajul II 200 Lei, în etajul III 150 Lei, în etajul IV 100 Lei.
— Mulțumesc. Hotelul D-voastră nu-i destul de înalt pentru mine.

PREȚUL JUMĂTATE

Samuel Goldenberg, comis voiajor, trage la un hotel. La miezul nopții, patronul hotelului îi bate în ușă, strigându-i:
— Scoală, Domnule, scoală. A luat foc hotelul!
— Bine, bine, mă scol. Dar să știi că nu plătesc decât jumătate din prețul camerii.

PORUMBEII CĂLĂTORI

— Porumbeii călători ai d-tale nu se rătăcesc niciodată?
— Cei de până acuma s'au rătăcit uneori. Dar am acum un soiu, din încrucișare cu papagali.
— Ei și?..
— Păi, cu ăștia e altceva; că dacă se și rătăcesc, întreabă... și tot o s'o scoată la capăt.

LA ȘCOALĂ

Profesorul: — Așa, acum dovedește-mi că pământul e rotund.
Iacobel Wainberg: Să dovedesc că pământul e rotund? Mă rog, Domnule Profesor, dar eu n'am afirmat asta niciodată!

CHELNĂR SUPERSTIȚIOS

Costică e la restaurant. Fumează și bea din când în când din paharul de malaga. Deodată chelnărul ia paharele goale de pe masa vecină și le trântește de dușumea, de se fac țăndări.

— Ce-i asta, șefule? Ce te-a apucat de spargi paharele?

— Au băut din ele niște pârliți și mi-au tras clapa, plecând fără să plătească — răspunse chelnărul.

— Atunci poți să-l spargi și pe ăsta — zise Costică — întinzând paharul său chelnărului.

DE-ALE COPIILOR

— Nicule, ce vrei să te faci?
— Soldat.
— Dar soldații sunt omorâți în răsboi.
— De cine?
— De dușman
— Atunci mă fac dușman.

DUEL UNILATERAL

— Ce tot povestea Blum, că a avut un duel?
— Da! un fel de duel: a primit două palme.

RĂSPUNS PROMPT

Profesorul: Spune-mi când e timpul cel mai bun pentru a culege poamele?
Elevul: Când câinele vecinului este legat.

NENOROCIREA LUI KOHN

— Ai auzit de nenorocirea lui Kohn?
I-a ars prăvălia.
— Bietul! Și-acuma din ce va trăi?
— Din lipsă de dovezi.

LA ORA DE ARITMETICĂ

Invățătorul: Ioane — cât face de două ori doi?
Ion (nesigur): Cinci!
Invățătorul: prostule, nici atâta nu știi? Afară cu tine!
Ion — ieșind din clasă întâlnește pe un elev ce întârziase și-l întreabă: cât e de două ori doi?
Patru — răspunde elevul.
Ion: Ești prost: eu am spus deja cinci și totuși m'a dat afară dl învățător.

LA EXPOZIȚIE

— Ei, ce zici de tablourile mele? Așa-i că sunt admirabile? Și când te gândești că sunt totuși proști cari nu mă apreciază...
— Nu-i nimic, mângăiete că sunt și proști cari te apreciază.

NIMIC NOU

Domnul, mare proprietar, după o lungă călătorie se întoarce acasă. In gară e întâmpinat de cumnatul său.
— Ce noutăți pe acasă, dragă cumnate?
— Nimica — răspunde cumnatul.
— Chiar nimica?
— Adecă, drept să spun, a murit cânele nostru Nero, călcat de automobil.
— Cânele nostru Nero!... Și cum s'a întâmplat?
— A ars casa noastră cea mare și venind pompierii, au călcat cânele.
— Cum, a ars casa noastră?
— Da — s'a aprins dela lumânările ce ardeau la căpătâiul soției tale, care a murit înainte cu zece zile.
— Cum, a murit soția mea?
— Da. Fiul tău, Gorel, a defraudat o sumă mare și mama lui a murit de supărare.
— Bine, dar defraudarea nu-i lucru nou.
— Tocmai de aceea spuneam că nu-i nimica nou pe acasă.

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Intrucât e posibil, dorim ilustraţii (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. — Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale şi sociale din oricare parte a ţării. Aceste cronici trebue să fie însă însoţite de fotografii.

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTA DE FAMILIE

APARE LUNAR

SUB AUSPICIILE „FRAȚIEI ORTODOXE ROMÂNE", SECȚIA SIBIU

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMATATE DE AN 100 LEI. UN NUMĂR 20 LEI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ"

ABONAMENTE SE POT FACE ȘI LA LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ, SIBIU

O creştinească rugăminte către cetitori:

Trimiteți-ne cât mai grabnic abonamentul măcar pe a jumătate de an (100 Lei), sau restituiți-ne revista!

ADMIN. REVISTEI „VIAȚA ILUSTRATĂ"

Autorii și editurile cari vor să li se anunțe cărțile sau revistele în „Viața Ilustrată", vor trimite redacției noastre câte un exemplar din aceste cărți sau reviste.

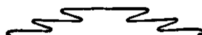
Recomandând „Viața Ilustrată" prietinilor D-Voastră, ne veți ajuta s'o scoatem mai bogată și mai ieftină.

Celuice ne face 10 abonamente plătite înainte, îi trimitem revista gratuit.

La trimiterea banilor pentru abonament rugăm să arătați și numărul sub care primiți revista.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE SIBIU

ÎN ACEST NUMĂR:

